Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 112 (15435) | 1980 оной майн 15, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

ЭЛШЭЭРЕЭ АДАМАРААР ХЭРЭГЛЭЭ

...й һүүлшын һара хахадлажа, колхоз болон совхозуудтэ мал хабаржаан болон зуһаланда гаргагдаһай. Тиигэжэ бүдүүн болон шэмэтэ тэжээлээр, ...ханай зүйлөөр дутаг байһан малай үбэлжэлгэ ...байна. Мүнөө үедэ ажахынууд үбэлжэлгынгөө ...е согсолжо, бэлшээриин үедэ бэелүүлхэ зорилтодорхойлно.

...түндэ хүшэр үбэлжэлгын болоошье һаа, олонхи ...зооветеринарна мэргэжэлтэдэй ажалдаа хаа-...ехэтэйгээр хандажа, шэн зоригтойгоор хүдэлдэ...аар нинтын адууһа малай тоо олошоруулха түлөө...абари дүүргэгдэжэ байна. Энэ жэлэй үнэн...дүрбэн һарын туршада колхоз болон совхозуудтэ, отарануудта 48 мянган гаран тумэн...мянга гаран хурьган, 43 мянга гаран поршоонхо...0 гаран унаган абтаһан байха юм. Хорин, Мухорэй, Захааминай районуудай ажахынууд тугалдаа...Түнхэнэй, Баргажанай районууд — хурьгадаа, ...н, Загарайн районууд — поршоонхонуудаа бу...арза багатайгаар түлжүүлжэ байна.

...нүүд дээрээ тэжээл буйлуулха хүдэлмэри шадамар эмхидхэнэнэй, һаалишад, малшадай дунда ...мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, бүтээсэ ехэтэйлаха арга олгоһоной ашаар Сэлэнгын районой Марксын, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй ...колхозууд, Захааминай районой Хамнинн, Баргажанай Бодоной, мүн Түнхэнэй районой Түнхэнэй ...нёдондоной энэ үеынхиһөө ехэ һүү һаажа, гүрэндөө ...шадаа. Сотниковой шубуунай фабрикын коллектив...н жэлэй дүнгөөр РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет...ЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэнөө...шажа, энэ жэлэй дүрбэн һарада нёдондоной...процентээр олон үндэгэ гүрэндөө тушааһан ...й.

...ахи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ түл һайнаар ...ргэгүйгөөр томо болгохо талаар үндэр ехэ уялга...е абажа, республикынгаа хонишодые социалис...дэ уряалһан республикын суута хонишод хэлэ...өө хүрэжэ гараба. Баргажанай районой Карл ...нэрэмжэтэ колхозой бэрхэ хонишон Дашинимаевич Сундуев зуун хонин бүриһөө 135,2 хурьга, бүхыдэнь һайнаар түлжүүлжэ байнхай. Хорин ...ахалагша хонишон, Буряадай АССР-эй Верховной Соведэй депутат К. М. Танганов зуун хонин бүриһөө 120 хурьга томо болгожо байна. Социалис Ажахын...СССР-эй Гүрэнэй шэнгай лауреат, Борьёгой ...золото хонишон Г. Л. Рабдаев түрүүшынхээ түрэ...хонин бүриһөө 106 хурьга абанхай.

...эшье малай үбэлжэлгэ, түл абалга һайнаар, ...атайгаар үнгэргэхэ арга боломжонууд хүсэдөөр ...гэхын аргагүй. Зарим ажахынууд, фермэ болгонууд үбһэ, тэжээлээр яһала хангагдаһан аад, ...ашаг шэмэ доошолуулһан, томо малаа, түл ...үхэл гарзада ехээр оруулһан байна.

...н районой ажахынууд урда жэлэйхиһээ тэжээлүү хангагдаһан байбашье, энэ жэлэй үбэлжэлгын ...үһа малаа олоор гарзалуулаа. Гансахан энэ жэлэй...шын дүрбэн һарын туршада эндэхи колхоз, ...д үхэрнүүдэйнгээ 7,2, хонидойнгоо 13,4, гахайнаа 11,6 процентые гарзада оруулжархёо. Иланхитын, «Пограничный», Ехэ-Нугын совхозуудта ...хангалтагүйгөөр эмхидхэгдээ. Эдэ ажахынууд ...оор гарзалуулхын хажуугаар, урда жэлэйхиһээ ...шахуу бага һү гүрэндөө тушааһан байна.

...эмэрхүү байдал Ахын, Сэлэнгын, Зэдын районохи ажахынуудта үзэгдэнэ. Бэшүүрэй райондо ...ехэ гарзатай байба. Захааминай, Хурамхаантын болон бусад районуудта адуун олоороо гарзадаа...тэдэнөө боложо, гүрэндэ һү, мяха худалдаха хаа...түсэб бэелүүлгэдэ тон бэрхэшээлтэй байдал ...ооб. Юуб гэхэдэ, дүрбэн һарын дүнгөөр гүрэндэ ...лдаха хахад жэлэй түсэб 77 процент, һү — ...процент дүүргэгдэһэн байна бшуу.

...ехэ гээгдэлһээ гарахын тула колхоз болон совхозуудта хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд, ...шад хэзээ хэзээнэйхиһээ оролдосотойгоор ажалуудаа һаа малаа түргэнөөр хабаржаанда, зуһаланда ...бэлшээриин хагда, ногоо хүсэдөөр хэрэглэхэ гэ...хүсөөрөө оролдохо болоно.

...малай, тугал, хурьгадай тамир һулатай байдаа абажа, хабаржаан, зуһалангуудта дал һа...ехэрхэ, малшадта дулаан, зохид гэр барижа...ртай. Тэрэшэлэн эбэртэ бодо малда, илангаяа ...гүрэндэ тушаагдаха хашарагуудта тэжээл буйлуулхэ эрилтэ табигдана. Тиимэһээ хабаржаануудта...лангуудта тэжээл буйлуулха цехүүдые, дал һа...ехэрхэ, уһаар, минеральна тэжээлээр хүсэд хан...шэрэмдэ малаа һайнаар бэлшээжэ, һү шэмыень ...лжэ байһан малшадые али болохоор урма...шухала.

...зунай бэлшээриин үедэ малаа һайса таргалуулонол аргануд, түрүүшүүлэй дүй дүршэл үргэлэгдэхэ зэргэтэй. Нэн түрүүн малаа үдэр, һүниехэ, тэдэнээ гуурһаа, һоню батаганаанһаа хамтеринарна хэмжээ ябуулганууд саг соогоо, һайн ...аар хэгдэхэ ушартай.

...удтээ холын, ой тайгың бэлшээридэ гараһан онсо анхарал хандуулагдаха, тэдэнние хэрэгүүмээр хангаха хэмжээнүүд абтаха байна. Гэр ...дээ хоолоор, ан арьяатанһаа малаа хамгаалха ...үүдээр тэдэнэр дуталдаха ёһогүй.

...удай, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, тэндэхи профсоюзай, комсомолой организацинууд мал ...даар эрхим, түрүү хүнүүдээ табижа, тэдэнэрэй ...ализ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, түрүү...рмашуулха гурим һайнаар зохёогдожо, хүн бүхэн...дхэ ушартай. Түб һууринһаа гадуур, хэзээ хо...ллажа байһан малшадые худалдаа наймаагаар, ...туһаламжаар, соёлой талаар хангаха гээшэ ...омхи зургааануудай нангин хэрэг мүн. Гүүртэ, ...эндэ агитаторнууд, лекторнүүд саг үргэлжэ ябадтай үнэн сэдьхэлһэ хөөрэлдэхэ, һонин, шэ...дуулгажа байха зэргэтэй. Эдэ бүгэдые КПСС-ийн, нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд ударитай.

...рез һайжаруулха, тэрэнээ уһалха, үтэгжүүлхэ ...жонуудаа хэрэглэхэдэнь хүдөө ажахын мэргэ...лшадта ехэ туһаламжа хүргэхэ үүргэтэй. Иланхитэ, отарануудые зохидоор эмхидхэхэ, тугалнуудта, поршоонхонуудта зунай лагерьнуудые түрухала. Эндэ зооветеринарна мэргэжэлтэд ехэ ...ихэл таргаха байна.

...бэлшээриин үедэ үнеэн бүриһөө 1100—1200 кибү һааха, бэлшээн таргалуулагдаха үхэрнүүдэй ...үдхэдэ килограммаар нэмээхэ гэһэн социалис ...ые республикын түрүү коллективүүд бэедээ даа...тэрэнээ бодото дээрэнь дүүргэхын хойноһоо ...ахалаа.

...алшад, бэлшээрээ зүбөөр, шадамараар хэрэглэжэ, ...алаа татарлуулан таргалуулхын, һү шэмыень ...ын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдоёл.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд майн 9-дэ эртын ороһото ургамалнуудые тарижа захалаа. Эндэ гурбан агрегат хүдэлнэ. Звеное КПСС-эй гэшүүн Александр Иванович Казанкин хүтэлбэрилнэ.

Агрегадые даагшад Эрдэм Будаевич Гомбоев, Сергей Павлович Оглотков гэгшэд халаанайнгаа нормо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэдэнэр халаан соогоо 25—30 гектарта шэниисэ тарина.

— Манай колхоз байгша ондо 1250 гектар газарта ороһото ургамалнуудые тариха юм. Һүүлэй мэдээгээр, 300 гектарта эртын ороһото ургамалнууд таригдаад байна. Хабарай тарилгые богони болзор соо дүүргэхын тула бүхы механизаторнууд аһан шадалаараа оролдоно, — гээд колхозой ахамад агроном Б. Н. Чимитов хөөрэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Механизатор Э. П. Гомбоев. 2. Агрегадууд поли дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

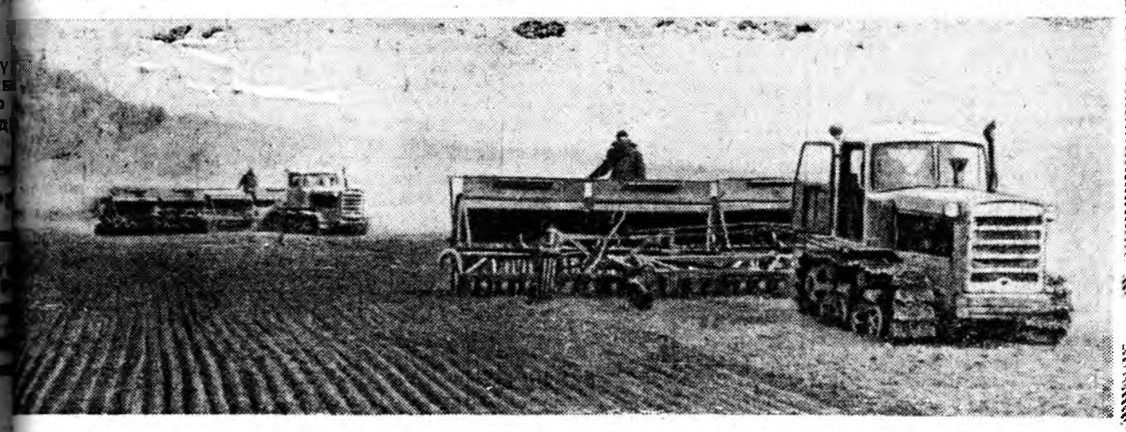

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

ХОЁР ДАХИН НЭМЭХЭ

Татауровай барилгын материалнуудые гаргадаг комбинадай избёосхын заводто избёосхо галдадаг шэнэ пеэшэн ашаглалгада оруулагдажа, үйлэдбэрилхы хүсэниинь хоёр дахин нэмэхэнь. Мүнөө эндэ шэнэ түхеэрэгэ туршагдажа байна. Май һарада түрүүшын продукци абтахаар хараалагдана. Шэнэ пеэшэн сүүдхэдэ зуун тонно избёосхо галдаха проектнэ хүсэтэй юм. Мүнөө эды шэнэхэн избёосхо хоёр пеэшэнһээ абтадаг.

Республика дотор барилгын материалнуудай ехээр хэрэглэгдэдэг болоһон дээрэһээ Татауровай избёосхын завод шэнэлэн заһабарилагдана. Избёосхо галдаха тон лэ иимэ хүсэтэй хоёрдохи пеэшэн баригдажа эхилэнхэй.

ТАМАРАЛГАДАА БЭЛЭН

Улаан-Удын уһан замай портын коллектив энэ жэлэйнгээ навигацида бэлэн боложо байна. Флот, пристаниин ажахы болон хэлхеэ холбоон заһабарилагдана. Энэ жэлдэ портдо шэнэ теплоход, баржа, тамардаг крануд абтаба. Ашаа зөөхэ талаар предприятинуудтай хэлсэн баталагдаа. Буряадай уһан замшад энэ жэлдэ Сэлэнгэ мүрэнөөр нэгэ миллион дүрбэн зуу мянган тонно арадай ажахын ашаа зөөхэ юм. Энэ жэлдэ уһанай гүйхэн байһан дээрэһээ навигаци нэгэ бага хожом эхилхэ юм. Гэбэшье портын коллектив табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхэ хүсэлэнтэй.

ДАРХАШУУЛ АМЖАЛТАТАЙ

Сэлэн-Дүүмын механическа заһабарилгын заводой продукциин ээлжээтэ хэһэг хэрэглэгшэдтэ эльгээгдэхээр бэлэн болобо. Заводой гаргадаг мөөрэй вагончигууд холын бэлшээриин малшад, полеводууд болон барилгашадай байрлахаар хэгдэнхэй.

Сэлэн-Дүүмын заводой бүтээдэг дүрбэн хүнэй һууритай таатай зохидхон вагонууд гансашье манай республика дотор бэшэ. мүн Россин Федерациин ондоо областнуудта хэрэглэгдэнэ.

Нёдондо жэлдэ гурбан зуугаад нимэ вагон бүтээгдэһэн байгаа һаа, мүнөө жэлдэ мянга гаран хэгдэхээр түсэблэгдэнхэй.

Вагонуудые бүтээдэг заводой цехтэ гэрхэнүүдэй ехэнхи хубиинь хэдэг урашуул хүдэлмэрилдэг юм. Модо болбосоруулгын участогай Владимир Велихович Аверинэй ударидалаг дархашуулай бригада, дархан Евгений Дагбаев эрхим ажалаараа суурхадаг.

Хабсаралгын участок цехэй эгээн харюусалгатай газар болоно. Эндэ дархан Георгий Бузин ажалладаг. Энэ түрүү хүдэлмэришэн залуушуулда дүй дүршэлөө дамжуулдаг. залуу хүдэлмэришэн Александр Преловскийе хүмүүжүүлэн һургажа байдаг. Тэдэнэр ажалдаа ходо түрүү ябадаг, хэһэн продукциньэрхим шанартай байдаг.

Д. ГАРМАЕВ.

АЛМАЛТЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭНЭ

Улаан-Удын Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай лунда табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, ажал дээрээ шэнэ техникэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриие сиһьһожоруулха талаар социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ предприятиинхид түсэбөө дүүргэһэнэй, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлһэнэй, уралан нарижуултын, эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэри хэһэнэй ашаар гурба миллион шахуу түхэриг алмаһан байна. Эндэ арбан дүрбэн шэнэ технологическа процессууд нэбтэрүүлэгдэжэ, хоёр зуун таби гаран түхэлэй детальнууд станогуудта тодхогдоо. Тиихэдэ үйлэдбэридэнь 1500 гаран уралан нарижуулгын, 30 ухаалан зохёолгын дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдээ һэн.

Энэ жэлдэ заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй болон алба хаагшадай хараалһан уялгануудай ёһоор, хоёр миллион киловатт-час электрын эльшэ хүсэн алмагдаха, продукциин үнэ сэн саашадаа хямдаруулагдаха байна.

Д. ДОРЖИЕВ.

БАМ-ай ҺОНИН

Северобайкальскда оперативна штабай заседани боложо, тоннелиин түхиндэжэ байһан хадын хормойгоор түмэр харгы бариха түхай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Заседани дээрэ субподрядна подразделениүүдэй хүтэлбэрилэгшэд харгын далан татажа, рельснүүдые табихаар бэлэн болоһон түхай элидхэбэ.

Таксимо станцида түрүүшын гэр ашаглалгада оруулагдахаяа байна. Барилга-хабсаралгын 607-дохи поездын хүдэлмэрншэд энэ гэр баряа. БАМ-ай Буряадай участогай Таксимо станцида арбан гурбадахи автоколонно эмхидхэгдэжэ байна.

• • •

БАМ-ай Буряадай участогта эдэ үдэрнүүдтэ үшөө нэгэ тосхон шэнээр баригдажа эхилбэ. Шэнэ тосхон түмэр замай табан зуун ерэн гурбадахи километртэ баригдажа. барилга-хабсаралгын 669-дэхи поездын коллективэй баазань болохо юм. Һая байгуулагдажа эхилһэн тус поездын түрүүшын бригадануудэ энэ жэлэй эсэс болотор мянга гаран хүн зонтой болохо шэнэ тосхоной барилга эхилбэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ШЭНЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ

Улаан-Удын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадта таһалгаряагүйгөөр хүдэлжэ байха стерилизаторай тодхогдохо байшангай барилга эхилбэ. Шэнэ стерилизатор урда тээнь бии байһан түхеэрэлгэдэ орходоо бүтээсэ ехэтэй, бүхэ. ашаглахада хүнгэн байха, хүйтэн, дулаанине хэрэгтэй хэмжээн соонь тааруу байлгаха юм. Шэнэ стерилизатор энэ жэлдэ «Бурмясопром» нэгэдэлэй предприятинуудта ашаглагдахаар хараалагдаһан шэнэ түхеэрэлгэнүүдэй нэгэн болоно. Энэ түхеэрэлгын табигдаад байхада, зуун таби мянга гаран түхэриг алмагдаха юм.

Д. ДАШИЕВ.

ТАРИЛГА 80 ДААБАРЯА ХОЛО ҮЛҮҮЛНЭ

ПКК-гай ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАХАНЬ

Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй ээлжээтэ зүблөөндэ хабаадахын тула КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев түрүүтэй совет делегаци Варшава ошохоёо майн 13-да Москваһаа мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненко, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо Советскэ Союзай маршал Н. В. Огарков делегацийн бүридэлдэ ороно.

Нүхэд Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, М. С. Горбачев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. Б. Зимянин, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидадууд, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссийн гэшүүд болон бусад нүхэд аэродром дээрэ делегациие үдэшөө.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. М. Александров, А. И. Блатов, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша Л. М. Замятин, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. Ф. Мальцев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэй туһалагша Б. Т. Бацанов, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын орлогшо Г. Х. Шахназаров гэгшэд делегацитай хамта Варшава ошохоёо мордобо.

ПНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд К. Ольшевский үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

• • •

ВАРШАВА. (ТАСС). Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй ээлжээтэ зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадахаяа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев түрүүтэй совет делегаци Варшава ошохоёо майн 13-да Варшава ерэбэ.

ПОРП-ын ЦК-гай Нагэдэхи секретарь Э. Герек, ҮНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Яблоньский, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Бабюх, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, ПОРП-ын ЦК-гай секретарьнар, партийна ба гүрэнэй бусад ажал ябуулагшад, мүн СССР-нээ ПНР-тэ байдаг элшэн сайд Б. И. Аристов СССР-эй болон ПНР-эй Гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн аэропорт дээрэ совет делегациие уттаа.

Угталгын үедэ хүндэлэлэй харуул жагсаагдаһан, Советскэ Союзай ба Польшын Арадай Республикын гимннүүд гүйсэдхэгдэһэн байна.

• • •

Энэл үдэртөө нүхэр Л. И. Брежнев болон совет делегацийн бусад гэшүүд нүхэд Э. Герегтэй, Г. Яблоньскитай, Э. Бабюхтай, Польшын бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа, хани ёһоор хөөрэлдэбэ.

КПСС-эй ЦК-да ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

КПСС-эй ЦК-да зүблөөн боложо, орон дотор олонитын дунда физическэ культура ба спортые саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай, партийн хизаарай ба областной комитедүүдэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарьнар, таһагуудые даагшанар, министерствэнүүд болон албан зургааануудай, профсоюзай, комсомолой, спортын эмхинүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд зүблөөндэ хабаадаба.

КПСС-эй ЦК-гай пропагандын таһагые даагша Е. М. Тяжельников элидхэл хэ.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, «Олимпиада-80-най» Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ Н. Т. Новиков зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байгаа.

(ТАСС).

Замбуулиндахи ажал үргэлжэлһөөр

НИИДЭЛГЫЕ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Космонавтнууд Леонид Попов ба Валерий Рюмин «Прогресс-9» гэжэ транспортна онгосо дээрэ түсэбөөр хараалагдаһан хүдэлмэри хэжэ дүүргэбэ. Замбуулинда абаашагдаһан ашаан станциин таһалгада оруулагдаа, двигателиин нэгэдхэгдэмэл түхеэрэлгэ түлишөөр дүүргэгдээ.

Экипажай гэшүүд станци дээрэ һэргылэмжын хүдэлмэри ябуулна. Тобшолон хэлэбэл, космонавтнууд «Биогравистат» гэжэ түхеэрэлгын электродвигателиие, газоанализаторай нэгэ фильтрые һэлгээ, борт дээрэхи видеомагнитофон заһаа. Хуушаржа мууданан зарим хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд Газартаа бусаагдаха юм. Научна ба проектно- конструкторска эмхинүүдтэ тэдэнние наринаар шэнжэлжэ үзэхэ байна.

Телеметрическэ мэдээсэлэй ба экипажай гэшүүдэй элидхэһэнэй ёһоор, «Салют-6» — «Союз-35» —«Прогресс-9» гэжэ эрдэм-шэнжэлгын комплексын түхеэрэлгэнүүд һайнаар ажаллана.

Леонид Поповой ба Валерий Рюминэй бэе һайн.

Вашингтоной үүсхэһэн Кубада харша ябуулгые, Эрхэ сүлөөтэ олтирогто эсэргүүгээр империализмын ходо хэжэ байһан харата ябуулганууде совет хүнүүд эрид шуу буруушаана.

Карибска далайда, Кубада дутэ США-гай үнгэргэжэ байгаа сэрэгэй маневр ороной-мнай хүн зоной дура гутаана.

Эб найрамдалай хэрэгые, Кубын аюулгүй ба бэеэ даанхай байдалые хамгаалгада зорюулагдаһан олон хүн зоной хабаадалгатай митинг Москвагай Ф. Э. Дзержинскийн нэрэмжэтэ «Трехгорная мануфактура» гэжэ пумаажан бүдэй комбинадта майн 13-да болобо. Кубада харша ябуулга хадаа Картерай захиргаанай Европодо, Дунда Зүүн зүүгтэ ба дэлхэйн бусад районуудта бэелүүлжэ байһан, дэлхэй дээрэ шахардуу байдалай шэнэ шэнэ гуламтануудые үүдхэхэ балмад хархис политикын үргэлжэлэл болоно гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна.

— Совет хүнүүд Кубын баатар габьяата арадай үнэн ханинарынь юм, —гээд слесарь, дайнай ветеран Л. Ермолов хэлээ. — Бүхы дэлхэйн түрүү олонитэтэй хамта бидэ манай Кубын нүхэдые батаар дэмжэнэбди, «Кубын ойронь бу хүрэгты!» гэжэ эрид шуу мэдүүлнэбди.

АМЕРИКЫН ХАРАТА ЯБУУЛГАНУУДЫЕ ЗАЙСУУЛХА

Москвагай «Гидропроект» институдта болоһон митингдэ хабаадагшад совет ба Кубын арадуудай нягта хани барисаан түхай хэлээ. Таһагай начальнигай орлогшо А. Васильев США-гай бэелүүлдэг политикын һүйдхэлтэ шэнжые элишэлхэ зуураа. Кубын эрьснүүдтэ дүтэхэнэ үнгэргэгдэжэ байгаа США-гай сэрэгэй манёвр эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай хэрэгтэ аюул тохёолдуулна, — гээд онсолон тэмдэглээ.

«США-гай засаг баригша бүлэгөөрхидэй Куба шадар үнгэргэгдэжэ байгаа сэрэгэй һүйдхэлтэ ябуулганууудай ба заналтануудай шахардуу байдал һуларуулгын гол ёһонуудта таарахагүй политикые сэхэ шууд буруушаанабди», — гээд Бакутай олонитын түлөөлэгшэдэй суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар мэдүүлбэ. Залуу социалис гүрэндэ эсэргүүгээр США-гай захиргаанай эмхидхэжэ байгаа Кубада харша харата ябуулгые зогсоохо эрилтэ тэдэ табяа.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Н. А. ТИХОНОВЫЕ ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН ОРДЕНООР ШАГНАХА ТУХАЙ

Коммунис парти болон Совет гүрэнэй үмэнэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр 75 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо нүхэр **Тихонов** Николай Александровичые **Октябриин Революциин** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1980 оной майн 13.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ—ГОЛ АНХАРАЛ

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз һүүлэй хоёр жэлэй туршада таряа хуряаха, бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар абаһан социалис уялгануудаа дүүргэнэгүй. Эндэһээ ниитын адууһа малда тэжээл багаар бэлэдхэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ 4542 гектарта таригдаһан ороохото ургамалай сохонхинь ган гасуурта дайрагдажа, хосорһон байна. Харин үлэгшэ талмайһаань ороодоол 6760 центнер ороохон хуряагдаа һэн. Тиихэдэ горитой талмайн тэжээлэй ургамал хосороо.

Тиигэбшье үнгэрһэн жэлдэ тус колхоздо сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдаа һэн гэжэ тэмдэглэлтэй. Хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ наг шэбхэ гаргагдажа, минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа бэлэй. Гэхэтэй хамта, сабшалан дээрэ культурхническэ хүдэлмэри һайнаар хэгдээгүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мүн уһалагдадаг сабшалан һайнаар хэдэн дахин уһалагдаагүй. Теэд ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр, үнэн зүрхэнһөө хандадаг хүнүүд муу бэшэ ургаса ургуулаа. Эндэ луговодууд Б. Б. Пирмаев, Н. Б. Очиров, Б. С. Ринчино, Л. Ц. Базаров гэгшэдые онсо дурдамаар. Харин түрүүшүүлэй дүй дүршэл, онол арга олоной шадабари үшөөл болоогүй байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Иигэжэ колхоз нёдондо жэл ниитынгээ мал үбһэ тэжээлээр оройдоол 31 процент хангажа шадаа һэн. Эндэһээ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ талаар түсэб, социалис уялгануудаа бэелүүлэгдэнэгүй.

Мал ажалай ашаг үрын үшөөл доогуур байһанай гол шалтагаан гэхэдэ бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл бардам хүрэхээр бэлэдхэгдэнэгүй гэжэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Парти, правительствынгаа энэ заабарие бэелүүлэн, колхозой партком, правлени тэжээлэй ургамалнуудай болон ногооной ургаса дээшэлүүлхэ талаар хэмжээ ябуулганууде хараалаа. Тэдэнэйнь нэгэн гэбэл, тэжээл бэлэдхэлгые тусхай, бэеэ даанхай һалбари болгохо хэрэг мүн. Бүхы ороохото ургамалнууд тракторнотаряан ажалай хоёрдохи бригадада даалгагдажа, гектар бүриһөө дунда зэргээр 11,7 центнер ороохо суглуулха гэхэ гү, али бүхыдөө 51400 центнер ороохо хуряаха зорилго табигдаа. Тиихэдэ тракторно-таряан ажалай нэгэдэхи бригада уһалагдадаг газар дээрэ тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха юм. Харин гурбадахи бригада бүхы сабшалан даажа абаа. Энэ бригадын бригадираар агроном Б-М. И. Гармаев томилогдоо. Бригада бүхэн бригадирһаа гадна өөһэдын агрономтой, механигтай байха юм.

Мүнөө эдэ бригадануудые бүридхэгдөөд, түсэбөөр хараалагдаһан зорилгонуудаа бэелүүлжэ эхилээ. Тэдэнэй гол анхаралда хабарай таригдаа һайнаар үнгэргэхэ, сабшалан болон таряалангаа уһалха, культур-техническэ хүдэлмэри хэхэ зорилго табигдана. Колхозой агрономическа албанай урда поли бүхэнэй хүрьһэнэй илгаае хараада абажа, имагтал тэрээндэ таараха агротехническэ хэмжээнүүдые хараалха эрилтэ табигдана.

Ниитын адууһа малые бардам хүрэхэ үбһөөр хангахын тула нилээд ехэ ажал хэгдэхэ зэргэтэй. Байгша ондо 70 мянган центнер үбһэ хуряаха, 10 мянган центнер сенаж дараха, гурба мянган центнер витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ зорилго табигданхай. Теэд парти, правительствын абаһан тогтоолой эрилтын ёһоор, колхозой сабшалангай мүнөөнэй байдал абажа харабал, һанаһанда хүрэмөөр бэшэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Зарим сабшалангай үрэжэл жэл ерэхэ бүри муудана. Энэ хадаа культур-техническэ хүдэлмэрини муугаар, зарим газарта огто хэгдэдэгүйһөө болоно бшуу.

Сабшалан бүхэндэ өөрын эзэн хэрэгтэй. Тиихэдээ эндээ жэлэй дүрбэн сагта таһалгаряагүй тэдэ хүдэлхэ ёһотой болоно. Энээнһээ урда тус колхозой лугомелиоративна отряд түхэреэн жэл соо ажалладаггүй байһан. Эндэһээл ургаса багаар абтана ха юм. Харин мүнөө лугомелиоративна отряд жэл соо таһалгаряагүй хүдэлжэ, сабшалан дээрэ хэгдэхэ бүхы хүдэлмэри дүүргэхэ ушартай. Мүн энэ отрядай дэргэдэ мелиоративна звено байгуулагдаа. Энэ звено сабшалан уһалжа, ногоо ургуулхаһаа гадна, энэ ногоогоо хуряаха даабаритай юм. Энэ хадаа ехэ зүб гэжэ һанагдана. Иимэ звено бүхэн хэһэн ажалайнгаа дүн өөһэдөө хараха, тэрэнэйнгээ түлөө харюусаха, түлөөһэ абаха болоно бшуу.

Уһалагдадаг газар дээрэ тэжээлэй ургамалнуудые тарихаар хараалагдана. Эндэ мүн лэ звеньевой арга хэрэглэгдэхэ юм. Иимэ звенонууд бүхыдөө арбан байха. Звено бүхэндэ хэрэгтэй оньһон техникэ хубаарилагдан үгтөө. Ингэжэ энэ зундаа уһа сасадаг 11 оньһон түхеэрэлгэ хүдэлгэгдэжэ, кукурузын, куузикутай поли ундалуулха юм. Гэбэшье мэргэжэлтэдэй тоолоһоной ёһоор, түсэбөөр хараалагдаһан эдэ бүхы тэжээл бэлэдхээд байбал, ниитын мал 70 процент тэжээлээр хангагдаха байна. Тиимэһээ колхозой правлени, партийна организаци нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар мүнөөнһөө һаналаа табижа байнхай. Иланга-яа ожорһо, модоной набша намаа, шэлбүүнэ ехээр бэлэдхэхые оролдохо байна.

Эдэ бүгэдэ эндэ болоһон партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн коммунистнар тэжээл бэлэдхэлгые тусхай һалбари болгохо дурадхал ехэтэ һайшааһан, өөһэдынгөө һанамжа дурадхал оруулһан байна. Гадна бии байгаа тэдэ дутуу дундууд тухайгаа хэлэжэ, тэдэнние дары усадхаха эрилтэ табяа.

Жэшээлхэдэ, мелиоратор, коммунист Д. З. Гармаев Харалигай уһалуурини системын гүйсэд хэрэглэгдэдэгүй байһан тухай хэлээ һэн. Энэ уһалуурини системэ 25 километр утатай юм. Тиимэһээ нилээд ехэ таряалан болон сабшалан ундалуулха шадалтай. Теэд колхоз энээнние дүүрэн хэрэглэжэ шаданагүй. Уһалуурини ханаабууд үни хада заһабарилагдахаар болонхой. Уһа сасадаг түхеэрэлгэнүүд хүсэн соогоо хүдэлгэгдэнэгүй. Тиихэдэ хабар, намарай үедэ энэ уһалуурини системээр баага газар уһалагдана.

Тэрэшэлэн Ц. Ц. Базаров лугомелиоративна отрядые түхэреэн жэл соо таһалгаряагүй хүдэлгэдэг болохо тушаа һанамжаяа хэлээ. Үбэлэй үедэ отрядай техникэ, иланга-яа тракторнууд, элдэб ажалда хэрэглэгдэжэ, өөһэдынгөө ажал хэдэггүй байна. Үбэлэй үедэ сабшалан дээрэ хэхэ ажал ехэ. Болдог дошо, шугы бургаһа отолжо сэбэрлэхэ гэ мэтэ. Мүн үбэлэй үе сабшалан дээрэ мүльһэ тоохо хүдэлмэриин шуу байһые тэрэ тэмдэглэ.

Тиихэдэ коммунист С. Бубеев үбһэ хуряалгын дэлмэрние тон һайнаар үнгэргэхэ тухай тогтоһон б на. Сабшажа боломоор гын далан, һэбхүүл бу дэнь гар хажуураар саб жа абтаха ёһотой гэжэ т тэмдэглэбэ. Харин тиих нёдондо зарим үбһэшэ звенонууд августын хо доор сабшаха юумэн д һаа гээд, үбһэнһөө гар байна. Тэдэнэй һүүлэйр дэ хэды ехэ ногооной, сын малда гэшхэгдэжэ, сорһон тухай тэрэ хэл байна.

Иигэжэ тус суглаан рэ колхозой коммунист болон эдэбхитэй мүнө рэй гол шухала асуудал ниитын адууһа малда б дам хуряхэ тэжээлэй ха тухай дэлгэрэнгүй хөөрэлдэжэ, тодорхой х жээ ябуулганууде хар һан байна. Мүнөө тэд эдэнээ бодото хэрэг дэ бэелүүлжэ эхилээ.

Г. ЛАМУЕВ.

МҮРЫСӨӨНЭЙ МАНЛАЙДА

Байгша оной түрүүшын кварталай дүнгөөр үйлэдбэриин «Бурятмясопром» нэгэдэлэй предприятинууд түсэбөө гадуур миллион гаран түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө һэн. Консервэ гаргадаг заводой, техническэ фабрикадуудай, үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг цехүүдэй коллективүүд нэгэдэлэйнгээ ажалай амжалтада ехэ хубитаяа оруулһан байна.

Социалис мүрысөөе коммунистнууд толгойлно. Шубуунай үдэ ба хөөбэрэр эд бараа гаргадаг цехтэ хүдэлдэг комсомол-залуушуулай бригадые коммунист О. И. Чернигова хүтэлбэрилдэг юм. Тус коллектив нэгэдэлэй комсомол-залуушуулай бригадануудай дундаһаа бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Бригадын коммунистнууд О. И. Чернигова, А. Н. Колодина, Г. А. Мурзина һайнаар хүдэлхын хажуугаар хүдэлмэриингөө баян дүршэлдэ хамта хүдэлдэг нүхэдөө һургана. Тиимэһээ тус бригада гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлнэ. Хүн бүхэн халаанайнгаа даабари 10—15 процент үлүүлэн дүүргэжэ, гансал һайн шанартай продукци гаргана.

Эгээл шухала үчастогуудай нэгэндэ коммунист С. Г. Архипов хүдэлнэ. Тэрэ колбаса үйлэдбэрилдэг цехтэ мяха шулагшаар хүдэлдэг. Ажалайнгаа сагай минута бүхэнние ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, мэргэжэл шадабаряа ходо дээшэлүүлжэл ябадаг С. Г. Архипов хубиингаа табан жэлые дүүргэнхэй. Хүдэлмэришэй А. А. Имидеева, Ц. Д. Цыремпилова, К. А. Глухова болон бусад ажал хэрэгтээ коммунис ёһоор хандажа, социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябажа, бусадтаа эрхим жэшээ харуулна.

Нэгэдэлэй ажалша коллективүүд туйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхан, апрель һарада муу бэшээр хүдэлжэ гараа. Коммунистнуудай жэшээгээр 300 гаран эрхим хүдэлмэришэд табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэнхэй. Хубиингаа табан жэлые болзорһоонь урид дүүргэһэнэйнгээ түлөө консервын заводой мяха шулагша Д. Воронцова, мал үүсэлэгшэ М. Вильская, колбасна заводой хүдэлмэришэн А. Клюева гэгшэд Ленинскэ Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна.

Иигэжэ «Бурятмясопром» нэгэдэлэй предприятинуудай коммунистнууд эрхим ажалараа нэрэ солоёо дуудуулжа ябана.

Г. ХАРЧЕНКО.

ӨТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Улаан-Удын прибор-бүтээлгын заводой токарь Бадмажаб Балданов эмаралтаяа Хара далайн эрьедэ үнгэргөөд, хүсэ тамир нэмэһэн, хүхюун дорюун шотагаа бүсажа ябаба. Улаан-Удэдэ самолёдһоо буухадань, хүн зон ехэ олоор сугларанхай, хүхюун сортойгоор зугаалжа, шуулдажа байба. Хайшаашье эрьехэдэнь — улаан түгууд, уряа дозунгнууд, зугаа, энеэдэн. Юунэйшье боложо байһание ойгожо ялаһан Бадмажаб нэгэ үндэр, сагаан шарайтай, харгын ногоон хубсаһатай хубүүндэ дүтэлжэ:

— Ямар һаиндэр эндэ тэмдэглэгдэжэ байнаб? Али тиимэ мэдээжэ хүнүүдые угтана гүт? —гэжэ томоотойгоор асууба.

— Залуу нүхэр! Эндэ угталган, удэшэлгэн нэгэ доро боложо байна. Бидэ Харьков хотоһоо БАМ барихаяа ерээбди. Эндэһээ Хурамхаанай районой Уланхаан нютаг мердохомнай. Буряад ороной ажалшад ехэ дулаанаар бидэнние угтан абаба. Бидэ хүдэлхэбди, хүсэ шадалаа гамнахагүйбди. Залуу нүхэр! Хэрбээ БАМ барилсаха дуратай һаа, манай отрядта бэшүүлэ. Би хүтэлбэрилэгшэдтэйгөө шамайе танилсуулхаб, — гээд, залуу барилгашан Бадмажабай альга шангаар адхан, үргэлжэлүүлбэ. — Танилсая, Петр Четвернин, —гээд урдаһаань хараад байба.

Бадмажаб Балданов БАМ-ай түрүүшын барилгашантай нигэжэ танилцаа һэн. Удаань тоннельнэ 11-дэхи отрядай хүтэлбэрилэгшэдтэй танилсаба. Нютагай залуу хүдэлмэришэниие отрядай гэшүүнээр абаха дуратай байһанаа хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлээ һэн.

Хоридохи зүүн жэлэй асари ехэ барилга — Байгал-Амазай түмэр замай барилгада хабаадалсаха аргатай болоһон Бадмажаб Балданов хүсэтэй, далитай болоһон юумэ гэртээ ороожо ерээ бэлэй. Нина һамгатайгаа үүлзамсааraa:

— БАМ-ай барилгада ошохо болобоб. Тоннельнэ 11-дэхи отрядай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөб. Зай, Нина, юун гэжэ һананаш. БАМ-ай барилгада ябахамнай гү? —гэжэ ехэл баяртайгаар хэлэбэ.

—Хүн амараад ерэхэдэ, иигэжэ зугаалдаг юм аал? Шамда миинтээр путевка рамхаанай районой Уланхаан нютагһаа сэбдэг хүйтэн хойто нютагууд тээшэ авто-харгы барижа ороо бэлэй.

— Түрүүшын жэл ехэл хүндэ байгаа. Бидэ дулаан байра соо хүдэлжэ дадашаһан тула 50—56 градус хүйтэндэ ажал хэхэдээ ехэл сүхэрдэг һэмди. Тиибэ ябашье Баргажанай хадануугэрнүүд илангаяа олоор баригдана. Эдэ бүхы барилганнуудта залуу коммунист Бадмажаб Будажапович Балдановай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив ехэ хубитаяа оруулна, — гэжэ тоннельнэ 11-дэхи отрядай партийна организацийн секретарь А. Р. Исаков хэлэжэ байгаа һэн.

Коммунист Бадмажаб Будажапович Балдановай хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд хюрөөдэмэл модоор хэрэгсэлнүүдые гаргадаг, мүн стул, стол, бэшэшье мебель хэдэг. Бадмажаб зургаан жэл тухай барилга дээрэ хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоо. Залуу хүдэлмэришэдые өөрынгөө мэргэжэлдэ ехэл дуратайгаар һүргадаг.

Модо хюрөөдэдэг рамануудые ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула дүршэл, оролдолго хэрэгтэй юм. Бадмажаб Будажапович хюрөөнүүдые хурсадхахадаа, тэрэниие тодхоходоо, рамана хүдэлгэхэдөөшье бэрхэ юм.

Б. Б. Балданов ажал дээрээшье, сүлөө сагтаашье совет хүдэлмэришэнэй шэнжэ шанарай ёһотой жэшээ харуулна. Олониитын хэрэгтэ тон эдэбхитэйгээр хабаададаг заншалтай. СССР-эй Транспортна барилгын министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай гэшүүн Б. Б. Балданов һаяшаг Москва хотодо үнгэргэгдэһэн суглаанда хабаадалсаба.

Хойто Муяын хаданнуудай хормойдо, нарһан тужын өөдөрто мүнөө үеын эрилтэдэ харюусамаар поселок ургана бодоо. Эртэ үглөөгүүр энэ поселогой үйлсөөр гушаад наһанай, дунда зэргын бэетэй буряад хүбүүнэй өөрынгөө ажал тээшэ яаража ябахыень харахат. Бадмажаб Балданов эрхим түрүү ажалараа ганса тоннельнэ 11-дэхи отрядай бэшэ, харин бүхы БАМ-ай Буряадай участогай хүдэлмэришэдэй дунда мэдээжэ болоо. Бригадынь коллектив арбадахи табан жэлэйнгээ даабари байгша оной февралиин 20-до дүүргээ. Залуу коммунист Б. Б. Балдановай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд үшөөл һайн үрэ дүн туйлажа, нэрээ нэрлүүлхэ, солоёо дуудуулха байха.

К. ЖАМЬЯНОВ.

БАРИЛГАШАН

Улаан-Удын прибор-бүтээлгын заводой токарь Бадмажаб Балданов эмаралтаяа Хара далайн эрьедэ үнгэргөөд, хүсэ тамир нэмэһэн, хүхюун дорюун шотагаа бүсажа ябаба. Улаан-Удэдэ самолёдһоо буухадань, хүн зон ехэ олоор сугларанхай, хүхюун сортойгоор зугаалжа, шуулдажа байба. Хайшаашье эрьехэдэнь — улаан түгууд, уряа дозунгнууд, зугаа, энеэдэн. Юунэйшье боложо байһание ойгожо ялаһан Бадмажаб нэгэ үндэр, сагаан шарайтай, харгын ногоон хубсаһатай хубүүндэ дүтэлжэ:

— Ямар һаиндэр эндэ тэмдэглэгдэжэ байнаб? Али тиимэ мэдээжэ хүнүүдые угтана гүт? —гэжэ томоотойгоор асууба.

— Залуу нүхэр! Эндэ угталган, удэшэлгэн нэгэ доро боложо байна. Бидэ Харьков хотоһоо БАМ барихаяа ерээбди. Эндэһээ Хурамхаанай районой Уланхаан нютаг мердохомнай. Буряад ороной ажалшад ехэ дулаанаар бидэнние угтан абаба. Бидэ хүдэлхэбди, хүсэ шадалаа гамнахагүйбди. Залуу нүхэр! Хэрбээ БАМ барилсаха дуратай һаа, манай отрядта бэшүүлэ. Би хүтэлбэрилэгшэдтэйгөө шамайе танилсуулхаб, — гээд, залуу барилгашан Бадмажабай альга шангаар адхан, үргэлжэлүүлбэ. — Танилсая, Петр Четвернин, —гээд урдаһаань хараад байба.

Бадмажаб Балданов БАМ-ай түрүүшын барилгашантай нигэжэ танилцаа һэн. Удаань тоннельнэ 11-дэхи отрядай хүтэлбэрилэгшэдтэй танилсаба. Нютагай залуу хүдэлмэришэниие отрядай гэшүүнээр абаха дуратай байһанаа хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлээ һэн.

Хоридохи зүүн жэлэй асари ехэ барилга — Байгал-Амазай түмэр замай барилгада хабаадалсаха аргатай болоһон Бадмажаб Балданов хүсэтэй, далитай болоһон юумэ гэртээ ороожо ерээ бэлэй. Нина һамгатайгаа үүлзамсааraa:

— БАМ-ай барилгада ошохо болобоб. Тоннельнэ 11-дэхи отрядай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөб. Зай, Нина, юун гэжэ һананаш. БАМ-ай барилгада ябахамнай гү? —гэжэ ехэл баяртайгаар хэлэбэ.

—Хүн амараад ерэхэдэ, иигэжэ зугаалдаг юм аал? Шамда миинтээр путевка рамхаанай районой Уланхаан нютагһаа сэбдэг хүйтэн хойто нютагууд тээшэ авто-харгы барижа ороо бэлэй.

— Түрүүшын жэл ехэл хүндэ байгаа. Бидэ дулаан байра соо хүдэлжэ дадашаһан тула 50—56 градус хүйтэндэ ажал хэхэдээ ехэл сүхэрдэг һэмди. Тиибэ ябашье Баргажанай хадануугэрнүүд илангаяа олоор баригдана. Эдэ бүхы барилганнуудта залуу коммунист Бадмажаб Будажапович Балдановай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив ехэ хубитаяа оруулна, — гэжэ тоннельнэ 11-дэхи отрядай партийна организацийн секретарь А. Р. Исаков хэлэжэ байгаа һэн.

Коммунист Бадмажаб Будажапович Балдановай хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд хюрөөдэмэл модоор хэрэгсэлнүүдые гаргадаг, мүн стул, стол, бэшэшье мебель хэдэг. Бадмажаб зургаан жэл тухай барилга дээрэ хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоо. Залуу хүдэлмэришэдые өөрынгөө мэргэжэлдэ ехэл дуратайгаар һүргадаг.

Модо хюрөөдэдэг рамануудые ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула дүршэл, оролдолго хэрэгтэй юм. Бадмажаб Будажапович хюрөөнүүдые хурсадхахадаа, тэрэниие тодхоходоо, рамана хүдэлгэхэдөөшье бэрхэ юм.

Б. Б. Балданов ажал дээрээшье, сүлөө сагтаашье совет хүдэлмэришэнэй шэнжэ шанарай ёһотой жэшээ харуулна. Олониитын хэрэгтэ тон эдэбхитэйгээр хабаададаг заншалтай. СССР-эй Транспортна барилгын министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай гэшүүн Б. Б. Балданов һаяшаг Москва хотодо үнгэргэгдэһэн суглаанда хабаадалсаба.

Хойто Муяын хаданнуудай хормойдо, нарһан тужын өөдөрто мүнөө үеын эрилтэдэ харюусамаар поселок ургана бодоо. Эртэ үглөөгүүр энэ поселогой үйлсөөр гушаад наһанай, дунда зэргын бэетэй буряад хүбүүнэй өөрынгөө ажал тээшэ яаража ябахыень харахат. Бадмажаб Балданов эрхим түрүү ажалараа ганса тоннельнэ 11-дэхи отрядай бэшэ, харин бүхы БАМ-ай Буряадай участогай хүдэлмэришэдэй дунда мэдээжэ болоо. Бригадынь коллектив арбадахи табан жэлэйнгээ даабари байгша оной февралиин 20-до дүүргээ. Залуу коммунист Б. Б. Балдановай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд үшөөл һайн үрэ дүн туйлажа, нэрээ нэрлүүлхэ, солоёо дуудуулха байха.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ХОДОДОО ЗОРИГТОЙ

Улаан-Удын районой «Байгал» учхозой ахалгша хонишон Владимир Гармажапович Бадмаев ажал дээрээ эрхим дүн туйладагаараа һүүлэй жэлнүүдтэ хонишодойнгоо дунда сууда гаранхай. Энэ түрүү хонишон үнгэргэгшэ жэлэй байдалаар ажахы дотороо социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа.

Тэрэнэй бригада 506 эхэ хонинһоо 513 хурьга абажа түлжүүлгэн. Мүн хонин бүриһөө дунда зэргээр 4,8 килограмм ноохо хайшалха түсэбтэй һаа, 5,2 килограмм һайн шанартай ноохо абаһан байна. Тэдэнэр жэл бүхэн түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэ ашаар табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид бэелүүлжэ шадаа гэжэ тэмдэглэхээр. Табан жэл соо жэлдээ дундаа зэргээр эүүн эхэ хонин бүриһөө 1 хурьга абажа томо болгоһон, 130 центнер ноохо хайшалха уялгатай һаа, 1 центнер ноохо абажа тушааһан байна.

Ажалдаа шударгы, габшагай бригадир Владимир Гармажаповичые түрэл ороо фашис булимтарагшадһаа сулалсэһэн хүн гэжэ нютагайнь олохозон мэдэхэгүй байгаа. Залуу хүүгэй дайнай эхилхэгэй сасуу, харата дасаниие дарасахаяа сэрэгтэ мордоо байгаа. Тэрэ Ленинград, Дон шадарай байлдаануудта хабаадалсажа, эрэлхэ зориг харуулһан. Түрэл арадайнгаа ө хэ сүлөөгэй түлөө шэн зоригтой тулалдан, Эхэ ороноо хархис булимтарагшадһаа хамтаалалсаад, Улаан Одной орденоор, хэдэн медальяар шагнагдаһан намтартай. Дайнай һүүлээр т дуратай ажалдаа хүдэлжэ, ажахыннь хонин һүрэг үсхэбэрилжэ, тоо толгоень олошоруулжа ябана.

Коммунис ажалай ударник, түрүү нишон В. Г. Бадмаев фашис Германилаһаар 35 жэлэй алдарта ойе ажалай амжалтаар үгтаа. Арбадахи табан жэлдэ үндэр дүн туйлаһанайнгаа түлөө Б. тэрэ Ленинскэ Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна.

Д. БАЛДАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалгша хонишон В. Г. Бадмаев. Авторай фото.

ТЕХНИК-ҮРЭЖҮҮЛЭГШЭДЭЙ КОНКУРС

Һаяхан Хорин районой Анаагай совхозой һүнэй комплекс дээрэ районой техник-үрэжүүлэгшэдэй 4-дэхи конкурс боложо үнгэрөө. Тэрэ конкурсдо Дээдэ-Тайсын совхозһоо бэшэ ажахынуудай техник-үрэжүүлэгшэд, зооветмэргэжэлтэд, һүнэй фермэнүүдые даагшад олоороо хабаадаа. Конкурсын 1-дэхи турай дүнгөөр 20 балл абаһан Анаагай совхозой үрэжүүлэгшэд А. П. Бородина, Т. Н. Бадмаева гэгшэд һайн сэгнэлтэ абаһан байна. Микроскоп дээрэ үрын шанар тодорхойлгоор 12 баллда хүртэһэн «Георгиевский» совхозой үрэжүүлэгшэ Р. Б. Жамбалова эрхим дүн харуулаа.

Үнэдые үрэжүүлгээр 33 балл абаһан 6 техник-үрэжүүлэгшэд шалгараа.

Эсэсэй эсэстэ бүхы дээрээ 95 балл абажа, 1-дэхи һуурида гараһан Анаагай совхозой техник-үрэжүүлэгшэ А. П. Бородина районой чемпион гэһэн нэрэ эзэргэдэ хүртэжэ, партийн райкомой ба райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотаар, 60 түхэриг мүнгөөр шагнагдаа, чемпионой лентэ зүүгээ.

2-дохи һуурида «Георгиевский» совхозой техник-үрэжүүлэгшэ Р. Б. Жамбалова 92.8 балл абажа, Хүндэлэлэй грамотаар, улаан лентээр, 40 түхэриг мүнгөөр шагнагдаа.

3-дахи һуурида Хүлэй совхозой техник-үрэжүүлэгшэ Н. П. Бурдина 86,8 балл абажа, мүн Хүндэлэлэй грамотаар, улаан лентээр, 20 түхэриг мүнгөөр шагнагдаа.

Энэ конкурсдо хабаадагшадта бултандань үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаһан байна. Районой племнэгэдэлэй зооветмэргэжэлтэд энээнние эмхитэйгээр, һайнаар үнгэргэхын тула ехэхэн ороолдолго гаргаа гэжэ тэмдэглэхээр.

И. БОЧКАРЕВ.

ОРЕНБУРГСКА ОБЛАСТЬ. Орско-Халиловска металлургическа комбинадай дүрбэдэхи хүдэлмэришэн бүхэн комсомолец юм. Жэлэй эхиннэ хойшо комбинат хахад миллион түхэригэй продукци гүрэндэ худалдаһан байна. Эндэ комсомолшууд, залуушуулай хубита ехэ. Зуугаад залуу металлургнууд хубиингаа табан жэлэй түсэб дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комсомол-залуушуулай бригадын гэшүүд. Энэ бригада жэлэй эхиннһээ хойшо түсэбөө гадуур хэдэн зуугаад тонно металл үйлэдбэрилэн гаргаа.

ТАСС-ай фотохронико.

МЭРГЭЖЭЛТЭН ЗҮБШЭЛ

ШАДАЖА ҮТЭГЖҮҮЛХЭДЭ ҮРГАСАТАЙ

Эгээл мүнөө үедэ, ниитын адууһа малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлжэ, һү, мяха ехээр абаха эрилтэй табигдаад байһан сагта шэмэтэ тэжээл улам элбэгээр бэлэдхэхэ гээшэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилго болоно. Юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай адууһа мал үбэлжэлгын үедэ шэмэтэ тэжээлээр хүсэд хангагдаагүй байһандаа ашаг шэмэеэ биратай дээшэлүүлнэгүй шуу.

Һүүлэй жэлнүүдэй дүнгүүдые согсолон харахада, республикымнай ажахынуудта кукурузын, наран сэсэгэй ургаса урдынхиһаа өөдэтэй нэмээгүй байха юм. Энэ хадаа нэгэдэхеэр, хура бороогүй жэлнүүдтэ гандашоо гээшэ. Гэбэшье зарим ажахынууд ган гасуурай бэрхэшээлэй ушарбашье һаань, яһала баян ургаса хуряажа, шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэһэн байна. Жэшээлбэл, кукурузые наран сэсэгтэй холижо тариһан Бэшүүрэй районой Дзержинскийн нэрэмжэтэ, Сэлэнгын районой Сэлэнгын совхозууд, Улаан-Удын районой «Искра» колхоз һайн ургаса хуряагаа юм. Саашадаа малай шэмэтэ тэжээл болохо силос ехээр нөөсэлжэ абахым тула кукуруза, наран сэсэг тариха, харууһалха, үтэгжүүлхэ агротехникээе нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэй.

Заримдаа хура бороотой жэлдэ республикын ажахынуудай силос болгогдохоор таригдаһан ургамалнуудай ургаса жэгдэ һайн байдаггүй. Ушарынь хадаа тэжээлэй ургамалнуудые, иланга-яа кукуруза тарихадаа, биологическа илгааень, мүн нютагайнгаа эрхэ байдалые хараадаа абажа, агротехникынь нариннаар баримталнагүй. Тодорхойлбол, кукурузын таригдаха газар һайнаар шэлэгдэнэгүй, мүн газарынь бүхы эрилтын ёһоор өлдүүрилэгдэнэгүй, үтэгжүүлэгдэнэгүй, таригдань саг болзортоо харууһалагданагүй гээшэ. Иланга-яа һаял үндэһэжэжэ, ургаха үедэнь бүхы нормын ёһоор үтэгжүүлхэ, онсо һайнаар харууһалха эрилтэ табигдаг.

Кукуруза хадаа дулаанда дуратай ургамал юм. Түлэг ургажа байха үедэнь хүрьһэншье наранда халанхай, газаашье нилээд дулаан байха зэргэтэй. Иимэл эрилтэтэй байхадань, кукурузые наруули газарта, хада майлын ташаланда таридаг заншалтай юм.

Энэ ургамал ургажа байха үедөө, иланга-яа зундаа ехэ шииг нойто хэрэглэдэгүй, энэ эрилтэнь байгаа-лиин ёһоор тааралдуулагдан хубаарилагданхай. Һаял ургажа байһан түрүүшынгээ һарада (июнь) кукуруза тон удаанаар хүргэжэ, июль һарада орходоо дүрбэ дахин багаар шииг нойто гаргашална. Харин саашадаа ургажа захалхадаа уһа ехэхэнээр хэрэглэдэг байха юм.

Кукурузын таригада минеральна үтэгжүүлгэ нэмэжэ оруулхада, ургасань хараа байса дээшэлнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ хэгдэһэн шэнжэлгын дүнгүүдые согсолон харахада, Зүүн Сибирьтэ кукурузын таригада минеральна үтэгжүүлгэ оруулхада гектарай 360 центнер хүрэтэр ногоон эшэ набша хуряагдана. Харин тэрэниие шиигээр таһалдуулангүй уһалхада, ургасань гектарай 59-һөө 157 центнер хүрэтэр нэмэнэ. Кукуруза силосэй бусад ургамалдал адли азотно үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэдэг. Хэрбээ иимэ бодосоор дуталдабал, ургасань эрид доошолдог байха юм.

Силос болгоогдохоор таригдаһан ургамалнууд һая ургажа байхадаа, мүн набшаһалха, сэсэглэхэ үедөө азотно үтэгжүүлгэ ехэ хэрэглэдэг юм. Кукуруза ургасынгаа зэргээр иимэ бодос хэрэглэнэ. Кукурузын баян ургаса абахада азот 2—3 дахин ехэ хэрэгтэй болодог.

Фосфор кукурузын һаял үндэһэлжэ байха үедэ шухала хэрэгтэй. Ушарынь хадаа иимэ үтэгжүүлгэ оруулхада ургамал һайнаар, бүхөөр үндэһэлжэ, сагай улариилай муудахада даагдадагүй.

Һая ургажа байһан ургамал үндэһэнэйнгөө үшөө бэхижээгүй байхада, фосфороор дуталдабал, муудадаг байна. Тиимэһээнь кукуруза тариха үедөө суперфосфат зуруулд хоорондуурнь оруулалсахада туһатай юм.

Бултайжа байһан кукуруза хүрьһэндэ ехээр сутларһан элдэб дабһанһаа уламжалан, саашадаа һайнаар ургадаггүй. Зарим ажахынуудта фосфорно үтэгжүүлгэ үлүү ехээр оруулхадань шэнгэнээр ургажа, эшэнь шэрлажа захалдаг байна. Тиимын тула зуруулд хоорондуурнь суперфосфат гү, али аммофос оруулхадаа, гектарай 0,5 центнерһээ үлүүдүүлжэ болохогүй.

Фосфороор элбэг хүрьһэтэй манай республикада гектарай 3 центнер хүрэтэр азотно үтэгжүүлгэ оруулхада зохид. Энээнние гол түлэб тарилгын үедэ хүрьһэндэнь булаха ёһотой.

Байгша ондо азотно үтэгжүүлгээ нэн түрүүлэн ороохото ургамалнуудай таригдаха полидо хэрэглэхэ байһан хадаа кукурузада энэ бодосыень нилээд хороожо, гол түлэб тариһанай һүүлээр нэмэлтэ болгон оруулбал ашагтай.

Азотно үтэгжүүлгээ июнь һарада тусхай культиваторраар гектарай 1,5 центнер хүртэхөөр оруулха хэрэгтэй. Тиихэдэ эгээл һүүлшынх

ЗАГАРАЙН районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ажалай болон дайнай ветерануудые манай фотокорреспондент С. Балдуевай буулгаһан зураг дээрэ харанат. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаһан. Һүүлээрнь түрэл нютагайнгаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ тэдэнэр эдэбхитэйгээр оролсожо хүдэлһэн намтартай. Тэдэнэр мүнөө наһанайнгаа амаралтада гаранхай. Гэбэшье хүнгэн сарюун зандаа. Сүлөө сагай гарахада, үнинэй сэрэгшэд дайнай тэрэ үеые һанан дурсадаг. Долоодой Бадмаевич Банзаров (зураг дээрэ зүүн гарһаа) Ленинградска фронтдо дайлалдажа, хүндөөр шархатаһан, Алдар Солын гурбадахи шатын орденто Мунко Бадмаевич Бадмаев (дундань) Сталинград, Тихвин, Воронеж хотонуудые хамгаалха тулалдаануудта хабаадалсаһан Бабу Раднаевич Содномов (баруун гарһаа) Украинска фронтын бүридэлдэ Чехословакийн газар дээрэ дайгаа дүүргэһэн намтартай.

АДАЙ БАГША АЛДАРТАЙ

ШЭЭЛНҮҮДЫЕ АГНААД АЙХАДА...

...ой районой Зүүн-дунда һургуулиин хэлэнэй багша Мария Лопсоновна Цыдендамбаевай зо-тухай» гэһэн тема класста ехэ һо-январиин эхеэр мэдэ нэгэ час хабайха юм. Зүгөөр классуудай «Буряад гэһэн ном соо шын зохёолнууд агүй ехэ материал а юм.

...о уран зохёолшын харуулагдаа. Олон гадарнууд хэзээ дэһэн мэдээнүүдгоёор, ёһотой номуудаар зурагдаһан лэ харуулагдаа. болон дуунууванууд хэрэглэгдэ-ашаамаар юумэ-байбаб гэхэдэ, Ма-ана уран зохёолшулэгүүдэйнь, про-хёолнуудайнь хэ-ан гоёор, сээжээр шадашье Чимит ай зохёолнуу-ехэ олые мэдэхэ хэлэһэн хэ-ам саашань үргэл-хёолнуудайнь нэ-ээ ямар темэдэ дурдан һуу-шарһаа Ч. Цыден-зохёохы ажалай-дта һонирхогдоо, ино хаража бай-р хадуурдаа гэ-

...шулуундал ханхинаһан, ...оргондол намилзаһан ...ногоохон долгинуудорьедээ ялалзана, — ...уншахалаар, ну-о абаад үргэлжэ-

...ин шэнги, ...орьедээ орхижо, ...сэгээхэн долгинуударгшээр алхална... ...ралай эрьедэ» гэ-...рүүшынь зохёол-, — гэжэ нэмэ-...зааараа маггаһан ...шаад, багша ...ол хэбэ: «Түрэл ...рад зондоо дур-Чимит Цыдендам-буряад литерату-...эн...». Энэ мэтэ-зохёолшын олон ...ой тоодо «Тар-Героин эхэ» гэ-...уд дахин-дахин ...урагшадай ухаае ...н хажуугаар, ...долыень хүмүү-багшада олгоһон

...Банзарай хүбүүн ...ын аадар», «Ул-...вардеец», «Со-, «Сонгминин дү-зула», «Түрэл ...», «Буряад ба-...ын прозаическа ...эмэл зохёолнуу-...уд удаа дараалан ...зохёол бэшэхэ Цыдендамбаевай ...агүй хүдэлмэри ...таа аша туһатай-...ын жэшээ бо-

...коновна ганса бу-...ургаа урогые ...ынгэргэнэ бэ-...хэлэнэйнгээ хэ-...ын эрхимээр үн-...6-дахи класс-...бии бололго» гэ-...ргаша урок үнгэр-...нигэй упражнени-...нуудээр хизаар-...аад үнэн», «Са-...ууудэй хуудаһа-...нонин мэдүүлэл-...абажа, ажабай-...оотой болгоно. ...орёо хүшэр ...нгэн, һонирхол-...шададаг: «Влади-...ининэй түрэһөөр ...ой дүтэлжэ бай-Ленинэй нэрэ ...оог хэтын хэтэ-...гэһэн хоёр мэ-...шыныгаа хэлэ-...бэшэжэ абаад, ...байна», «ман-...мэтэ глаголнуу-...шүүлбэри хэзд, ...глагол бии бол-...нуудыень зааа-...болон хүмүү-...эдэ мэдүүлэл-

...нүүдые шүүлбэри хэзд байхада, глагол бии болгодог олон тоото суффикснууд һурагшадта бүри һонин шэнги болохо юм.

Мария Лопсоновна буряад литературааг класснаа гадуур ехэ юумэ хэжэ байдаг. Уран зохёолшодто зорюулһан үдэшэнүүд, шэнэ-шэнэ номуудай удхые элирүүлһэн уншагшадай конференцинүүд, арадай аман зохёолой үдэшэнүүд Зүүн-Мүрэнэй дунда һургуулида гү, али Ленинэй нэрэмжэтэ Тоорын колхозой клуб соо үргэлжэ эмхидхэгдэжэл байдаг. Жэшээ болгон, Мария Лопсоновнагай хүтэлбэри доро бэлдэгдэһэн нэгэ удэшын ямараар үнгэрһые харуулая. Тэрэниие нютагайнгаа поэт Цыретор Зарбуевай дурасхаалда зорюулһан байна.

Һурагшад болон колхознигууд клуб соо дүүрэн суглараба. Миндаһан дээрэ буулгагдаһан Буряадай радиогой дохёо гоёор эдэлнэ. Багша уншана:

Саяан үндэр ууламнай
Сагаан мүнгэн малгайтай.
Сасуу олон үетэмнай
Сэсэн һонин зугаатай...

— Иимэ уран гоё үгэнүүдтэй шүлэгые нютагаймнай дууша хүбүүн Цыретор Зарбуев бэшэһэн юм. Эдэ үгэнүүдтэнь поэдэй нүхэр—композитор Гавриил Дадуев тон зохидхон хүгжэм тааруулжа, хожомынь тэрэ дуунай аялга Буряадай радиогой дохёо болоһон байна, — гэжэ тэрэ удаань һануулба.

Тиигээд «Буряад орон» гэһэн дууе һурагшад хоороор гүйсэдхэбэ.

— Энэ дуунай задарюун огсом аялга Алтан-Мундаргын ара тээһээ Түнхэнэй гол уруу дэбхэрэн бууһан суута Энгэргын хүүеэндэл зэдэлжэ эхилһээр үнинэй. Энэ һайхан дууе хүн бүхэн дуулахадаа, 37 жэлэй саада тээ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай гал соогуур баатарлигаар унаһан Цыретор Зарбуевые һанадаг байна. Иигэжэ дуушан хүнэй наһан дуун соогоо мүнхэрдэг гэжэ элирнэ. Бидэнэр мүнөө жэлдэ — 1980 ондо Илалтын 35 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаяа байнабди гэбэ.

Соёлма Токуренова, Эржена Манзарханова, Александр Хапхаранов, Майя Ангархаева, Люба Борхонова гэгшэд Цыретор Зарбуев тухай ээлжэлэн байжа хэлэбэд.

Удаань багша хөөрөөгөө үргэлжэлүүлэн, 1940 ондо Москвада болоһон Буряадай искусствын түрүүшын декада тухай, Совет правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаха этигэл найдабарида хүртэһэн 200 хүнэй дунда поэт Цыретор Зарбуевай байлсаһан тухай сэдьхэлээ хүдэлгэн хэлэбэ.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, тэрэ үдэшэ хадаа һурагшадташье, колхознигуудташье һонирхолтой байгаа юм.

Багшын дүй дүршэл тухай бэшэхэдээ, кабинедээ яажа бэлдэдэг байһыень хэлэхээр юм. М. Л. Тускенова түрэл хэлэнэйнгээ кабинедые шэмэглэхэ талаар ехэ юумэ хэһэн байна. Ханадань буряад уран зохёолшодой портредүүд, доронь тэдэнэй өөһэдынь хэлэһэн үгэнүүд гү, али тэдээн тухай шүүмжэлэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүд, зохёолшод тухай планшедүүд үлгөөтэй. Кабинет соонь буряад хэлэнэй, литературын учебнигүүд, уран зохёолшодой номууд, словарьнууд, альбомууд хадагалаатай. Шкафуудай таһагууд соо томотомо папканууд байха. Тэдэнэй зарим нэгыень нэрлэбэл, «Дүлэтэ жэлэй баатарнууд», «Буряад хэлэн тухай», «Социалис Ажалай Геройнууд», «Буряад литература тухай элидхэлнүүд ба статьянууд», «Һурагшадай сочиненинүүд», «Арадай аман зохёол», «Түнхэн нютагай түрүүшүүл», «Уран зураашад», «Номой шэнжэлэл», «Буряад театр» гэхэ мэтэ.

Түрэл хэлэ ба литературааг һайнаар һурадаг һурагшад үдэрһөө үдэртэ олон боложо байдаг юм. Энэ талаар М. Л. Тускенова ехэ юумэ хэзд, хэжэ байна, хэхэ байха.

Д. ЛЫГДЕНОВ,
Буряадай АССР-эй
Һургуулиин габьяата багша.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН ЭКРАН

Азиин, Африкын ба Латиин Америкын оронуудай уласхоорондын кинофестивальда хабаадагшад болон айлшадые Узбекистанай ниислэл хото зургаадахяа угтан абахые бэлдэжэ байна. Гурбан түбиин экранай түрүү үзэлтэй уран бэлигтэнэй туйлалтануудай заншалта энэ харалга майн 20-һоо 30 болотор үнгэргэгдэхэ юм. Совет болон гадаадын журналистнуудта зорюулагдажа, майн 12-то Москвада үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ энэ программа тухай мэдээсэгдээ.

73 гүрэнэй кинематографистнууд, мүн ООН-ой, ЮНЕСКО-гой, Палестиные сүлөөлхэ эмхиин, Чилиин патриотическа хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд кино-харалгада хабаадаха хүсэлэнтэй байһаная мэдүүлбэ.

«Эб найрамдалай, социальна дэбжэлтын ба арадуудай эрхэ сүлөөгэй түлөө» гэһэн темээр хөөрэлдөөн фестивалиин программаар үнгэргэгдэхэ байна.

(ТАСС).

ВАРШАВСКА ДОГОВОРОЙ 25 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

АРАДУУДАЙ АЮУЛГҮЙЕ НАЙДАМТАЙГААР САХИГША

Арадуудай аюулгүйн, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ шухала шата болоһон үйлэ хэрэг 25 жэлэй саана болоо һэн. 1955 оной майн 14-дэ Польшын Арадай Республикын ниислэл хото Варшавада Европын социалис оронууд Хани барисаан, харилсаа холбоон, бэе бэедээ туһалалсалга тухай хамтын Договор баталһан юм.

Варшавска Договорые баталалга хадаа Баруунай империалис гүрэнүүдэй, нэн түрүүн США-гай тэрэ үедэ сэрэгэй бэлдэлгые эдэбхитэйгээр ябуулжа эхилһэндэ харюугай хэмжээ болоһон байна. Тэдэнэр үшөө 1949 оной апрель һарада НАТО гэдэг зээрхэг булимтархы нэгэдэл байгуулаа ха юм. Тэрэнэй ажал ябуулгань жэл бүри үргэдэжэ, аюул тохёолдуулжа эхилээ һэн. Социалис оронуудай хилэнүүдтэ дүтэ сэрэгэй шэнэ-шэнэ баазанууд бии боложо байгаа. Потсдамдахи хэлсээнүүд эбдэгдэжэ, Баруун Германи сэрэгтэ бэлдэлгын замда оруулагдаһан юм. ФРГ-гэй НАТО-да оруулагдаһан тухай хэлсээн 1955 оной майн 5-да хүсэндөө оробо. Империализмын эгээ хархис эзэрхэг хүсэнүүдэй бүхы дэлхэйдэ баадхаһан «хүйтэн дайн» улам саашадаа һүжэржэ байгаа һэн. Нэн түрүүн СССР-тэ, бүсад социалис гүрэнүүдтэ эсэргүү шэглүүлэгдэнэн. «Хүсөөр шидхэхэ» гэһэн империалис политика уласхоорондын аюулгүй байдалда бүри ехэ гай тодхор ушаруулжа байгаа. Дайнай хархис хүсэнүүдэй аашануудта социализмын оронууд өөрынгөө нэгэдэлээр, хани барисаагаар, хүсэ шадалаа нэгэдүүлгээр харюусаа һэн.

Аха дүү гүрэнүүдэй сэрэгэй-политическэ нэгэдэл марксизм-ленинизмын, социалис интернационализмын хэлбэришэгүй ёһо гуримуудта үндэһэлэнхэй. Энэ холбооной амин голынь, эмхидхэхы хүсэниинь нэгэн ниитэ марксистско-ленинскэ үзэл сурталтай, үндэһэн зорилготой коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинууд мүн. Варшавска Договорой эмхи байгуулга хадаа эб найрамдалай, шахардуу байдал һуларуулгын, буу зэбсэг хуряалгын аша туһада социалис хани нэгэдэлэй оронуудай ябуулха гадаадын политикын холын хараата түсэбүүдые болон бодото байдалһаа эхитэй алхамуудые хамтадаа эохёон бэелүүлхэдэ хүсэтэ зэбсэг, бата найдамтай түшэг, аха дүү гүрэнүүдэй арадуудай аюулгүйе хангаха хүсэн боложо үгэдэг.

Сэрэгэй-политическэ тус нэгэдэл өөрынгөө зорилгоор, ажал ябуулгынгаа шэглэлээр имагтал хамгаалхы түхэл шэнжэтэй юм. Энэнь түүхэтэ документын текст дотор эли тодоор заагданхай байдаг. «Уласхоорондын эб найрамдал болон аюулгүйе хангалгада зорюулагдаһан уласхоорондын үйлэ хэрэгүүдтэ үнэн зүрхэнэй хани харилсаануудай ёһо гуримаар, хаадаха» аха дүү социалис оронуудай бэлэн байһаннинь, «ондоо гүрэнүүдтэй хэлсээ баталжа, буу зэбсэг хуряаха, атомна, водородно болон хүн зониие олоорнь хюдаха бусад зэбсэг хорихо талаар ашаг үрэтэй хэмжээнүүдые абахын түлөө орол-дохо» эрмэлзэлэнь Договорой 2-дохи статья дотор харуулагданхай.

Варшавска Договорой гүрэнүүдэй хани ёһоной харилсаануудайнь бүхы 25 жэлэй түүхэ эб найрамдалай ба шахардуу байдал һуларуулгын, бэеэ даанги байдалай, социальна дэбжэлтын түлөө эдэбхитэй шууд сэхэ тэмсэлэй бодото гэршэ болоо. Социалис гүрэнүүд нэгэнтэ бэшэ өөрынгөө туйлай ехэ нэрэ хүндые, эб найрамдалта политикын хэлбэришэгүй ёһо гуримуудые ашаглажа, империалис хүсэнһэн тон шухала хэлсээнүүд бодото дээрээ имагтал социализмын оронуудай үүсхэлэй үрэ дүн гээшэ, —гэзд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев байгша оной февраль һарада һунгагшадтай уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ һэн. —Буу зэбсэг хуряаха, уласхоорондын хани харилсаануудые тогтоохо асуудалнуудаар тэдэнэй тодорхой дурадхалнууд хадаа манай үе сагта эб найрамдал, амруулгын болон буу хуряалгын асуудалнуудаар конференци зарлажа үнгэргэхэ дурадхал оруулаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ социалис оронуудай оруулһан бусадшье үүсхэл дурадхалнууд хүсэндөө байһаар. Жэшээнь, Европодо сэрэгүүдэй урда урдаһаа эсэргүү байлгые һуларуулжа, Хельсинкийн зүблөөндэ хабаадаһан бүхы гүрэнүүдэй бэе бэедээ эсэргүү ядерна зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүйбди гэһэн уялга абаха тухай, НАТО-гай болон Варшавска Договорой гэшүүдые олошоруулхагүй үзүүлхэ зорилготойгоор Советскэ Союз тусхай сэрэгэй бүридэл эльгээһэн байгаа. Энэ интернационалис ябуулгые аха дүү социалис оронууд үндэрөөр сэгнэжэ, бүримүһэн дэмжэһэн байха юм.

Эб найрамдал, арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, дайн сэрэгэй аюулые зайсуулха зорилготойгоор нэгэн доро Варшавска Договорой болон Хойто-Атлантическа нэгэдэлэй эмхинүүдые тарааха гэһэн дурадхал социалис хани нэгэдэлэй оронууд нэгэнтэ бэшэ оруулһан байна, зүгөөр энэ хэрэгэй түрүүшынь алхам болгожо, тус эмхинүүдэй сэрэгэй бүридхэлнүүдые усадхахаар дурадхагдаһан юм. Харин НАТО-гай зонхилогшодой зүгһөө энэ дурадхал дэмжэгдээгүй. США болон тэрэнэй союзнигуудай буу зэбсэг үрдилдэн бэлдэжэ, али бүхы аргаараа уласхоорондын байдалые шахардуу болгохые оролдодог ушарһаа Варшавска Договорой оронууд хамтадаа хүсэ шадалаа элсүүлхэ, зэбсэгтэ хүсэнүүдээ саашадань бэхижүүлхэ, нарижуулха баатай болоно.

Хорин табан жэлэй туршада Варшавска Договор аха дүү оронуудай амгалан ажалые нэрэтэй түрэтэйгөөр, найдамтайгаар сахина, социалис гүрэнүүдэй хилэ газарнуудай ойроо хүртэшэгүй байһаниие хангана. Аха дүү оронуудай сэрэгэй харилсаанууд улам бүри нарижуулагдажа байдаг. Союзна арминууд хоорондоо албанайнгаа али бүхы талаар нягта холбоо барисаатай юм. Оборонын министрнүүдэй Комитет, Нэгэдэмэл командовани, Нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Штаб болон Сэрэгэй Совет болон бусад зургаанууд байгуулагдаад, амжалтатайгаар албаяа ябуулжа, хани гүрэнүүдэй сэрэгүүдэй хамгаалхы шадабариие дээшэлүүлгэдэ нилээд ехэ хубитаяа оруулна. Варшавска Договорой оронууд эрхим зэбсэгтэй, коммунизмын үзэл сурталда үнэн сэхэ, социалис интернационализмын гурим ёһоор хүмүүжүүлгэдэһэн, үндэр мэргэжэлтэ сэрэгэй кадрнуудтай.

Варшавска Договорой 25 жэлэй ойн баярые аха дүү оронуудай арадууд ажалай шэнэ амжалтануудай оршондо угтажа байна. Адли эрхэтэй гүрэнүүдэй эбдэршэгүй холбоон эб найрамдалай аша туһада алба хэнэ, шэнэ байдал зохёохо хэрэгтэ туһа хүргэнэ.

Амгалан тайбан байдалда зэргэ оршон ажаһуулгын ёһо гуримуудые батадхалгын түлөө, бата бэхи эб найрамдалай түлөө. уласхоорондын байдалые һайжаруулхын түлөө тэмсэл гаададын политикын ленинскэ шэглэлэй гол удхань байһан. байхашье. Энэ шэглэл КПСС-эй XXIV, XXV съезднүүдэй баталһан эб найрамдалай Программаар тодорхойлогдоһохой. Советскэ Союз саашадаашье энэ шэглэлээр дабшаха. аха дүү оронуудтайгаа хани харилсаагаа бүхы талаарнь бэхижүүлхэ юм.

В. ШАРОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ НОМ ВЬЕТНАМДА ХЭБЛЭГДЭБЭ

ХАНОЙ. Ханойн «Ши Тхат» хэблэл «Совет арадай агуулехэ баатаршалга» гэһэн номые вьетнам хэлэн дээрэ барлаба. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй элидхэлнүүд, хэлэһэн үгэнүүд тэрээн дотор оруулагданхай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан илалтын 20 жэлэй, тэрэшэлэн 30 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Кремль соо болоһон баярай суглаанууд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлнүүд, баатар-хотонууд Киевтэ, Минскдэ Ленинэй орденууд болон «Алтан Одон» медальнуудые барюулха үедэ, Волгоградта хүшөө-ансамбль нээлгэ дээрэ тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүд номой материалнууд соо бии. Фашис Германиие һамна бута сохижо, туйлаһан Илалтын 35 жэлэй ойдо зорюулагдажа, энэ ном барлагдаһан байна.

Совет хүнүүд айхабтар ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые гаталан дабажа, Эхэ оронойнгоо нэрэ хүндые, бэеэ дааһан байдалые, Агууехэ Октябриин туйлалтануудые аршалан хамгаалһан байна гэжэ Ханойн газетэнүүд, энэ суглуулбариин хэблэгдэн гарһантай дашарамдуулан, тэмдэглэнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ совет арадай гарһаан асари ехэ баатаршалга совет коммунистнуудай партиин олон янзын, залан сэхэ ажал ябуулгатай таһаршагүй холбоотой юм.

ЭЭЛЖЭЭТЭ МЭХЭ ГОХО

ВАШИНҐТОН. «Зүбшэлэлгэнүүдые хэхын тула» Египет болон Израильда байдаг американ элшэн сайдууд, мүн Дүтын Зүүн зүгтэхи хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагдаг США-гай президентын тусхай түлөөлэгшэ С. Линовиц США-гай ниислэл хотодо ерэбэ. Гүрэнэй департаментын соносхоһоной ёһоор, Израилиин булимтаран зэмдэһэн араб газар нютагуудта ажаһуудаг палестинынхидтэ «захиргаанай автономи» олгохо гэдэг хуурмаг ябуулга тушаа израилиин-египедэй хөөрэлдөөнүүдэй «мүнөөнэй уялга зорилгые» зүбшэн хэлсэхын тула эдэнэр гүрэнэй секретарь С. Маскитай уулзаһан байна. Удаань С. Линовиц эдээн тушаа дэлгэрэнгы тоосоо президент Дж. Картерта хэхэ юм.

Вашингтондо үнгэргэгдэжэ байһан дипломатическа хөөрэлдөөнүүд хадаа Кэмп-Дэвидтэхи нюуса үгэсөөндэ хабаадагшадай бэелүүлһэн ээлжээтэ хуурмаг ябуулга болоно. Тель-Авивай «үсэд нэтэрүү байһанһаа» уламжалан, египет-израилиин хөөрэлдөөнүүдэй ээлжээтэ шатые хойшолуулха гэһэн президент Сададай шидхэбэри энээнэй шалтагаан болоһон байгаа.

Тэрэнэй хараа бодолой «хэлбэришэгүй байһые» энэ ушар гэршэлнэ гэжэ харуулхые Египедэй номнол һэдэнэ.

БАБРАК КАРМАЛИИН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

КАБУЛ. Афганистанай Арадай - Демократическа партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, ДРА-гай Революционно Соведэй түрүүлэгшэ ба премьер-министр Бабрак Кармаль НДПА-гай гэшүүдэй, городской ба провинциальна эдэбхитэдэй Кабулда болоһон суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ. НДПА-гай ЦК-гай апрелиин пленумэй дунгүүдтэ, тэрэнэй шидхэбэринүүдһээ уламжалан гарһаан зорилгонуудта гол анхаралаа хандуулһан байгаа. Апрелиин революциин хоёрдохи шатын, партиин нэгэдэл бэхижүүлхэ, тэрэнэй гэшүүдэй үзэл сурталай ба политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, НДПА-гай эмхидхэлэй ажал ябуулгые һайжаруулгын гол зорилгонуудые шидхэхэ гээшэ шухала удха шанартай байна гэжэ Бабрак Кармаль тэмдэглэв.

Апрелиин революциин шэнэ шатын эхинэй, тэрэниие саашадань хүгжөөлгын манай партида нүлөө үзүүлхэ байһаниинь элитэ гэжэ Бабрак Кармаль мэдүүлбэ.

Пленумэй баталһан партиин Уставай удха шанар тухайда НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байгаа. Тусхайлбал, Уставай ёһоор, НДПА хадаа шэнэ түхэлэй парти болоно.

Элдэб бүлэглэлнүүдтэй, шовинизмын, национализмын үзэгдэлнүүдтэй, мүн бусад хэлбэрилнүүдтэй НДПА-гай гэшүүд эршэмтэйгээр тэмсэхэ ёһотой гэжэ Бабрак Кармаль хэлэбэ.

Партийна ба гүрэнэй хүтэлбэридэ этигэл найдамтайгаар хандаха, энэ найдалыень бэхижүүлхэ. Афганска революциин дайсадай харата ябуулгануудые зайсуулха уряатайгаар НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь НДПА-гай гэшүүдтэ хандаһан байгаа. «Нам тухай хэлэхэ болоо һаа, партиин нэгэдэл лаб хангахые ороллдохоб», — гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

НДПА болон общество дотор эдэнэй байдалтай зохилдуулжа, партиина бүхы шатануудта жаяг журам бэхижүүлхэ, партиин бүхы гэшүүдэй гурим журам сахиха гэшэ партиин нэгэдэлые хангаһан шухала нүхэсэл болоно гэжэ Бабрак Кармаль түгэсхэлдөө мэдүүлбэ.

США-гай ЗАНАЛТАНУУД

ВАШИНҐТОН. Тагнуул хээ гэжэ гэмнээд, хүнүүдые барисааанда байлгаһан ушарынь Иранай талада «улам үнэтэй сэнтэй» болохо байха гэжэ Сагаан байшангай гүлөөлэгшэ Дж. Пауэлл пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ. Ираниие занаһан байха юм. Тиихэдээ Тегерандахи США-гай посольствын хүдэлмэрилэгшэд тагнуул хэнэнэйнгээ түлөө гэмнэгдэжэ, барисааанда абтаһан байна; нэн түрүүн унагаагдаһан шахые бусааха, Иран дотоодын хэрэгүүдтэ США-гай империалис хамааралсалгые болюулха гэхэ мэтын Иранай правительствын үнэн зүб эрилтэнүүдые ханган бэелүүлээ һаань, эдэнэр сүлөөлэгдэхэ байна гэжэ тэрэ огто дурдабагүй. Американ хэблэлэй мэдээсэжэ байдаг Иранда эсэргүү шэнэ эзэрхэг түримхэй ябуулгын түсэбүүдэй табигдажа байһан тухай асуудалые тайлбарилхаяа Пауэлл арсаба.

ЯМАРШЬЕ ҮНДЭҺЭ БАРИМТАГҮЙ

ТЕГЕРАН. Совет сэрэгүүд иран-совет хиленүүд худар «үргэнөөр татагдажа байна юм ха» гэһэн бүхы зэрэб үгэнүүд ямаршье үндэһэ баримтагүй байна. Иимэрхүү зэрэб үгэнүүдые Иранай Исламска Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдэмэл штаб нэгэнтэ бэшэ буруушааһан байгаа гэзд Иранаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд М. Мокри «Эттелаат» газетэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлбэ.

Совет сэрэгүүдэй иишэ татагдажа байһан тухай худал хуурмаг мэдээсэлнүүдые американ буржуазна хэблэл һүүлэй үедэ нэгэнтэ бэшэ толилһон байгаа.

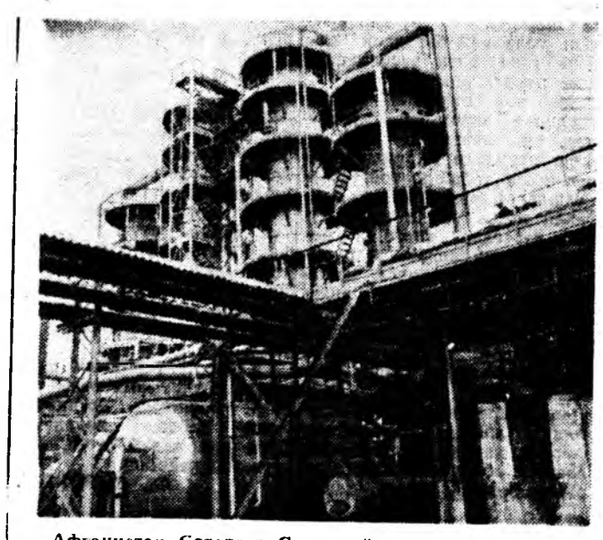

Афганистан Советскэ Союз хоёрой хоорондын алишье талада аша үрэтэй харилсаа холбоое газай промышленность гаршэлэн харуулна. Залуу республикын урган хүгжэлгэ Советскэ Союзда газ дамжуулһанһаа дэлдыдадаг.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Джаркудук гэжэ уурхайһаа сорроор газ Советскэ Союз руу дамжуулагдана.
ТАСС-ай тусхай корр. Г. НАДЕЖДИНЭЙ фото.

— Миин үгэ дэлгэжэ байхын орондо, Будажап ахай, хүбүүдээр тэрэ модо наашань гаргалсыт. Эндэ ерэнэн хүн бүхэн барилгада гар дүнгэлсэхэ ёнотой гэгдэ юм.—гэжэ ханын модон дээгүүр дамжан ябаһан үндэр хүн наһажаал хүндэ наадандаа холин дурадхана.

— Зүб, зүб. Гаргая, гаргая. Ходо ерэжэ «гараа хүргэлсэжэ» байхаб. Матня үргэлгын найрта уриха һаатнай даа.., — гэжэ үнинэй малшан Бадмажап Тубчинов хүхинэ.—Жамсаран, буугаа үлгэжэ, һүхэ хюрөөгөө бариба хаямши даа.

— Саг болоо. «Тоншон гэхэдэ толгой үбдэхэ, тоншонгүй байхада гэдэнэн үлдэхэ», «тоншохол» ушартай бологдоно,—гэжэ харюудань зөлуу нүхэр хошонлоно.

Дүрбэн хүнһөө бүридэнэн энэ бригадынхид Илалтын үдэр болотор хамаг жэжэ божо хүдэлмэрөө гүйсэд түгэсхэхэ социалис уялгатай ажаллажа байна.

Совхозой техник-барилгашан Бальжин Цыренжаповичтай хөөрэлдэхэдэ, эдэ барилгашад тухай, илангаяа бригадир Жамсаран Цыденов тухай магтаалай һайн үгэнүүдые хэлэнэ. Найдамтай хүн даа. Олон үгэгүй. Хэлээл хадаа—хуули. Нүхэдтөөшье үгэеэ дуулгажа шадаха. Худал хуурмаг юумэндэ дурагүй гэхэ мэтээр магтаха юм. Армиһаа: ерэнэн залуу хүбүүнэй арбан жэлэй саана ангуушан болохо гэхэшоол.

—Зайлагты!.. Холо бологты гэнэб!!!

Хюрөөшэ хүбүүн «Дружба» хюрөөгөө модондонь орхижорхёод, нарин ута һургааг саб шүүрэн, шэнэһэндэ дээгүүр тулгална.

Өөрөөшье үндэр, нүхэдһөө метр, метр хахад дээгүүр тулгалжа, шадал мэдэн түлхихэдэнь, гэртэхидыньшье, нүхэдыньшье дурагүй, хоридог байгаа һэн. «Хангайда найданхаар хашаандаа үдхэ» гэхэ мэтээр хэлэдэг байба. Теэд хүбүүн хүсэһэн зориһоноороол ангуушанай ажалда орожо, район, республика дотороо хүндэтэй, нэрэтэй солотой ангуушан болоо. Оролдосотой шударгы ажалаараа, олондо хүндэтэй зангаараа Ажалай Алдар Солын орденоор, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

ТАТАРХАЛДААН

...1970 оной хабарай эхин һэн. Эхэ-Жалгын шэнэһэтэ ой.

—Нэгэ, хоёр, гурба! Заа, түлхиеэ!

—Ай жаалда даа: дээдэ таладаа гэшүүһэнүүдынь олон, бүдүүн байшоо гү, али хюрөөшэнэй гэм гү?

— Диилдэжэ байнабди, хюрөөгөө һугала!

— Хабшашоо! Полотногым түгсүүл дээрээ дараад һуудэнь, модон дурата дурагүй гэдэргээ ошохол баатай болобо. Тэрэ ябасаарнь түлхи түлхиһөөр, үруунь нилээд хэлтылгэмсээрээ, хүбүүншье «Дружбадаа» аһашаба. Узуураараа таһа тайрүүлһан модон наярхай табиһаар агылшалай.

— Ай, бурхан, айһан гээшэмни. Энэ хүбүүн гэжэ...

— Тиибэшье «Дружбамнай» бүтэн.

—Хүн ямар бэдээ найдаха юм? Үшөөл тэнгэ, мундуу байнаш даа, зээ хүбүүн... Түмэр байгаал юм бээз...

—Зай, хүрөөл даа, нагаса. Өөһэдөөшье бүтэн, «Дружбашье» бүтэн. Ондоо юун хэрэгтэйб?

Тэрэ үдэр гурбан нүхэд гушаад кубометр шэнэһэн сажан жэрысэ табяа бэлэй. Хабартаа мянга гаран кубометр сажан бэлэдхэжэ, залуу ангуушан буугаа үргэлөө һэн.

ЗӨӨЛЭН АЛТАН

...1976 оной намарай һүүл һара. Эхин-Һээдэйн һарьдаг дурата дурагүй гэдэргээ ошохол баатай болобо. Тэрэ ябасаарнь түлхи түлхиһөөр, үруунь нилээд хэлтылгэмсээрээ, хүбүүншье «Дружбадаа» аһашаба. Узуураараа таһа тайрүүлһан модон наярхай табиһаар агылшалай.

— Ай, бурхан, айһан гээшэмни. Энэ хүбүүн гэжэ...

— Тиибэшье «Дружбамнай» бүтэн.

—Хүн ямар бэдээ найдаха юм? Үшөөл тэнгэ, мундуу байнаш даа, зээ хүбүүн... Түмэр байгаал юм бээз...

—Зай, хүрөөл даа, нагаса. Өөһэдөөшье бүтэн, «Дружбашье» бүтэн. Ондоо юун хэрэгтэйб?

Тэрэ үдэр гурбан нүхэд гушаад кубометр шэнэһэн сажан жэрысэ табяа бэлэй. Хабартаа мянга гаран кубометр сажан бэлэдхэжэ, залуу ангуушан буугаа үргэлөө һэн.

ЗӨӨЛЭН АЛТАН

...1976 оной намарай һүүл һара. Эхин-Һээдэйн һарьдаг үндэр газар. Отогтоо түрүүн ерэнэн ангуушад, хонолыгноо түлеэ абажархиһан, өөһэдөөшье, нохойнуудыньшье эдэлһэн, гурбадахи нүхэрөө хүлеэжэ ядана. Хэрмэнүүдээ үбшэжэ байха хоорондоо шэхээ табин шагнаархалдана. Буугай абяан соностожо магад. Һүниин харанхыда отогһоо холо ябаһан хүн төөрижэшье бологайнь һугадаа хабшуулаатай (ой тайгын шухаг ан — халюу, булга олзолһон хүн отогтоо дүтэлхэдөө малгайгаа абадаг, тиигэжэ бүтүүгээр мэдүүлдэг эртэ урдын нютагай заншал), энеэбхилһээр ерэбэ. Бүһэтэй түжүүрхынь үбэр пусхэгэр.

—Аа, хуры! Хуры, хуры! Зөөлэн алтан!

—Ангуушад хүл хөөрсэг болошобо. Тохомууд збхэгдээд, хойморто талмаг табигдашаба. Уута-богсонууд уудалагдажа, табаг түхеэрэгдэнэ. «Сэржэмтэй» флягашье бии болобо.

— Таамнай хойморто залагты! (Юрын үдэр иигэдэг бэшэ, «зөөлэн алтые» хүндэлһэн, ехэ дээрэ тоолоһон нөөхил хуушанай ёһо заншал), Ангуушан гуримуушалан, энеэбхилһээр талмаг дээрэ тэбхышэлэй.

—Зай, Жамсаран Ринчинович, һонимнай?

—Һонимнай энэл даа. Соболь бидэ хоёрой олзо, —гээд ангуушан үбэрһөө гулгуухай зөөлэхэн нэгэ амитаниие яаралгүй һугална. Миисгэйшүү аад, ута елэгэнэһэн хүрин хара үнэтэй.

—Аа, хуры, хуры! Баян хангаймнай иигэжэл мандаа заяажа байг!

—Болтогой!

Соболь нохойнь хуушабтар мүртэ орожо, хүнды хунхые уруудан, үгсэн, ара үбэрые хүндэлэн мушхэнөөр ябатараа халуун мүртэнь оромсоороо, мэтэр булгаяа хүсөө ха. Тэбдэжэ ерэхэдээ булган адха шулуунай забһар, хүнды руу орожо, түр эуура амяа абараа. Утаа ехэтэй үмхи хамхяар, хуурай хүбхөөр уталган, утаанайнь саашаа орохын тулада түжүүрхээрээ эсэтэрээ һэбилгэн. Тиигэжэ байтар холо саана байһан забһараар (доогуураа хүнды байшоо) булган һугга һүрэжэ, саашаа зурышаба. Нохой —хойноһоонь. Уананги модо, нүүлэ дамжаад, һүреед, собхороод, нохойдо бэлээр хүсэгдэхэ юм бэшэ. Булган нохой хоёрой хойноһоо ангуушан саашаа ябажал байна. Хабтагай арые хэды дахин тойробо. хэдэн жалга гаталаа. Нара орохо дүтэлшэнэн. Одоошье холо саана нохойн хусаха соностобо. Буушье һүрэжэ, һалд гэшэнэн бамбагархан амитан татагалзаһаар, һабарнуудаараа модоной холтоһонһоо апалдаһаар һанжашана. Нохой гани галзуу, доронь бэлэн. Эзэньшье гүйжэ ерэнхэй. Газарта хүргэнгүй барижа абабад...

Саашань ангуушад булган тухай һони һонин юумэнүүдые хөөрэлдэнэ. Бээлэйн эзэргэ бэетэй энэ бишыхан арьяатан ой тайгын хулганаһаа эхилээд, томо туруута ан хүрэтэр —гүрөөһэ бугашье гэнэдхээдэг ха.

Модоной гэшүүһэн дээрэ хоргодожо, тодожо һуугаад, ангай доронь ерэмсээр, хүзүүндэнь саб шүүрэн, хурса һабарнуудаараа арһандань аһалдашадаг байха юм. Сошоһон, айһан ан гүйхэеэл мэдээ ааб даа. Булган хашаг шэнги няалдашанхай, гүрэйень хазажал, ударжал ябаха. Гүрэйн һудаһаншье таһаржа, ангай шуһан хааяшоо ааб даа. Шуһаа адхаһан амитан унаагүйдөө хаана ошохоб.

Халюун, булган, үен, һолонго, хүнэри, норко мэтын һайхан үһэ нооһотой амитад тухай, тэдэнние хайшан гэжэ агнадаг, үдхэдэг тухай нилээд хөөрэлдөөд, ангуушад галаа тойрон, нюргалжа унтаха тээшээ тухеэрээ һэн.

(Эхин. Түгэсхэлынь хожом гараха).

АНГУУШАН

ЖУРНАЛИСТЫН ДЭБТЭРҺЭЭ

«Буряад үнэн» гэһэн гаршагтай нилээд хуушаранхай блокнот. Энээнние иража һуухада һонирхолтой тэмдэглэлнүүд олон. 1970-аад онуудай үеын Захааминай госпромхозой түрүүшын алхамууд... Үнтэрэгшэ арбан жэл соо тус ажахы республика дотороо түрүү зэргэдэ гаража шадаа. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада дамжуулгын Улаан туг барижа байба. Нёдондоной үеэд шанга мүрысөөндэл хоринхидто түригдэжэ, хоёрдохи һуурида гараха ушартай болоо һэн. Тэрээндээшье гажараагүй. Багша Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойн баярай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсохо зуураа, «эрьехэ наран, ээлжэлхэ түрэ» гээд эндэхид Улаан тугаа тэхэрюулхэ зорилготойгоор ажаллажа гараа. Энэ мүрысөөнэй удамарша, эдэбхитэйшүүлэй нэгэн, агнуурийн ажалай арбан жэлэй намтартай Жамсаран Цыденовэй ажабайдалһаа энээхэн зураглал уншагшадай анхаралда дурадхагдана.

ЭНДЭХИ малшадтаа Харацайн совхоз мүнөө болотор юундэ шэнэ гэр баринагүй гээшэб гэжэ хуушан, үйтан, харанхы, задагай хүйтэн гэрнүүдтэнь ороходоо ходо һанагдадаг байһан юм. Тэгшэ талын адагай гурбан гүүртын малшадта нэгэшье һэнэгтэй гэр үгы. Одоол жэлынь гаража, шэнэ проектээр хоёр айлай орохо залгаа гэр брусаар баригдажа байба. Энэ барилгые Захааминай Госпромхоз даажа абанхай юм.

...Ханань бодхоогдожо дүүрэхэ дүтэлһэн, барилгын ойро хүнүүд олон. Тэдэнэй дунда сүлөөтэйшүүл, нэмэригүй миил зугаа дэлгэжэ, ажал һаатуулха хүнүүдшье бии ха даа.

А. Н. Беляев залуушуулые революционно, дайшалхы, ажалай алдар солын ёһо заншалнуud дээрэ хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы оролдолго, шадабаряа зорюулдаг. Сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгые һайжаруулхын тула Улаан-Удын ветерануудай гаргаһан үүсхэл олониитэ хүн зондо һайшаагдаа һэн. Нимэ хүдэлмэри ябуулха талаар тусхай түсэб хараалан табигданхай. Саг үргэлжэ промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдтэ, һургуулиин һурагшадта хүрэжэ, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэдэг.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСАДА

Энэ удаа городой үйлсэнүүдтэ няагдаһан соносхолнууд дээрэ Ленинэй орденто Буряадай оперо болон баледэй академическэ театрта СССР-эй арадай артистка Лариса Сахьяновагай зохёохы ажалай үдэшэ болохо гэжэ бэшээтэй байба.

Суута артисткын эдэ үдэшэнүүдтэ хүн зон ходоодоо олоороо суглардаг. Энэ удаашье бэлигтэй бэрхэ артисткын зүрхэ хүдэлгэмэ хатарнуудые харахадуратайшуул олон.

Тэрэ баяр ёһололой оршон байдалда үнгэрөө. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, энэ үдэшэ ороһон мүнгэн зөөри Эб найрамдалай жасада оруулагдаха гэжэ соносхогдоһон байгаа бшуу.

Эб найрамдалай хэрэгэй түлөө бүгэдэ арадай, бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй хэрэгтэ хубитаяа оруулха гэһэн һайн һайхан эрмэлзэлтэйгээр эмхидхэгдэһэн энэ концертдэ хабаадагшадые Эб найрамдалай совет комитедэй Буряадай правленниг түлөөлэгшэ халуунаар амаршалаад, СССР-эй арадай артистка Л. П. Сахьяновада, театрай оркестрэй, баледэй артистнарта, хореографическа училищиин һурагшадта харагшадай зүгһөө үнэн зүрхэнэй баяр хүргэбэ. Эб найрамдалай жасада хубитаяа оруулһан артистнарта концерт харагшад сэсэгүүдые барюулаа.

Манай корр.

БАЯР ЁҺОЛОЛОЙ ҮДЭШЭ

Дайнай ветерануудай хабаадалгатайгаар үнгэргэдэһэн литературно-хүргэмтэ үдэшэ нарин сэмбын комбинадай соёлой «Текстильщик» байшанда үнгэргэдэбэ. ВЛКСМ-эй горкомой үүсхэлээр үнгэргэдэһэн энэ үдэшэдэ хүдэлмэришэн-залуушуул, хотын дээдэ баднда һургуулинуудай студентнэр олоороо ерэһэн байна.

Байлдаан, тулалдаануудта хабаадалсажа, Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэһэн хүндэтэ айлшадта нэн түрүүн үгэ үгтэбэ. Запасай подполковник, дивизиин политотделэй начальник ябаһан Д. Ц. Цыремпилон, Дайшалхы гурбан орденой кавалер, медицинын албанай майор Е. В. Молдованова, комсомолой подпольно райкомой секретарь байһан М. Г. Авдохина, Ленинскэ уряалай коммунист Н. И. Мункоев, запасай подполковник И. М. Туманов болон бусадшье дайшалхы зам тухайгаа хөөрэжэ, залуу үетэнние һонирхуулба. Удаань сугларагшадай олон тоото асуудалнуудта харюу үгтэһэн байна.

Нарин сэмбын комбинадай соёлой байшангай дэргэдэхи уран һайханай коллективэй эдэбхитэд гоё һайхан концерт табижа, нэрьемэ альга ташалган болоо. Удаань пионернүүд дайнай ветерануудые амаршалһан байна.

Б. ЧИМИТОВ.

УЛААН-ҮДЭ ХОТОДО:

ВЕТЕРАНАЙ ЭДЭБХИ

ВЛКСМ-эй Железнодорожно районой дэргэдэхи дайнай ветерануудай советэй түрүүлэгшэ А. Н. Беляевай түрэһөөр 70 наһа гүйсэнэнтэйнь дашарамдуулан, баяр ёһололой үдэшэ үнгэргэдэбэ. Партиин райкомой, ВЛКСМ-эй горкомой түлөөлэгшэд Анатолий Иванович Беляевые үнэн зүрхэнһөө амаршалжа, ажал хүдэлмэри тухайнь һонирхолтой ушаралнуудаар баян намтар тухайнь сугларагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

А. Н. Беляев залуушуулые революционно, дайшалхы, ажалай алдар солын ёһо заншалнуud дээрэ хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы оролдолго, шадабаряа зорюулдаг. Сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгые һайжаруулхын тула Улаан-Удын ветерануудай гаргаһан үүсхэл олониитэ хүн зондо һайшаагдаа һэн. Нимэ хүдэлмэри ябуулха талаар тусхай түсэб хараалан табигданхай. Саг үргэлжэ промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдтэ, һургуулиин һурагшадта хүрэжэ, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэдэг.

ФЕНОЛОГОЙ ТЭМДЭГЛЭЛНҮҮДҺЭЭ

ХҮХЫН ДОНГОДОХО ХАҺА

Ажамидаралта байгаалишье, хүн зоншье май һарые баяр баясхалантайгаар, хүхюун мэдэрэлтэйгээр үгтадаг. Юуб гэхэдэ, энэ үедэ оршон тойронхи агаар, уһан, ой модон дулаанай амисхаалда жэгнүүлэн, шэг шарайгаа хубилгажа, танигдашагүй болодог гээшэ. Май һара тухай арад зон элдэбээр хэлсэдэг. «Апрель уһатай, май ногоотой», «Майда бороогой ороо һаа, таряан һайса ургаха», «Май ой тайга шэмэглэжэ, зунай ерэхын урда тээ бэлэдхэл хэдэг» гэхэ мэтэ үгүүлэлнүүдые дурдалтай.

Хабарай һүүлшын һарын ямарщье шэнжыень дурдаа һаа, энэ һарамнай байгаалине хубилган һэргээдэг хүсэн гэжэ тобшололтой. Нэрээшье, һарын эхеэр байгаали элдэб үнгын шэрэ будаг хэрэглэн, торголиг ногоон дэгэлээ бэдээ тааруулхые һэдэһэн гоёмсог эхэнэрые һанауулдаг. Бүри һаяхана харалан харагдажа байһан газар ногоон хибэсээр хушагдадаг. Тиин үнжэгэн дэльбэтэй ургы сэсэг һалбаржа, тала дайдые бүри урин, нюдэндэ зохисотой болгодог лэ. Анхаралтайгаар шэртэн хараа һаа, таба һалаатые обёормоор. Гол мүрэнэй эрьеэр, жалга, гангануудай захаар сэсэглэжэ эхилһэн мойһоной һайхан хангалаар амисхалхада хэды зохид бэ! Һая ногоорһон ургамал шүүдэрэй уһаар хушагдадаг. Энэ хадаа үглөөдэр наратай сэлмэг үдэр болохо гэһэн тэмдэг гээшэ. Улаан бургаһадай гэшүүндэ үнжэгэн зөөлэн хөөбэри бии болоодхидог. Зурагар шаргал зүгынүүд үбэлэйнгөө байраһаа ниидэн гаража, шоргоолжод һэргэн амидырдаг. Тоншуулнуудай модо тоншожо, хоол бэдэрхэнь холоһоо дуулдана. Эдээхэн шубуудай хорхой шумуул хюдажа, ойн санитарнуудай үүргэ дүүргэдэгынь арсалтатай аал?

Зэнхын хүхэрһэн огторгойн уудам руу шэртээ һаа, галуу шубуудай зэлэ татан ниидэхые һайхашаан харамаар. Дали жэгүүртэн уурхайгаа түхеэрхэ газар тээшээ яарана гээшэ. Хүхы шубуун донгодожо, ой тайгын гүн соohоо «гүүг-гүүг» гэһэн абяан соностодог. Ойн гургалдай, ойн борбилоо гэхэ мэтэ шубууд дулаан ороһоо ниидэн ерэжэ, хорхой шумуул бэдэрэн, үлэ хоол залгана.

Хабарай тарилгын хүдэлмэри бүри үргэдэжэ, трактор, машинын хүнхинөөн тала дайдые зэдэлүүлнэ. Хүн зон элдэб овощ, бусад ургамал тарина.

Ф. СОРОКИН.

Ороной чемпионадта хабаадана

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үсэгэлдэр Москва хотодо эхилбэ. Ороной бүхы союзна республикануудай спортын олон бүлгэмүүдэй бэлигтэй бэрхэ барилдаашад, тэрэ тоодо Олимпиин нааданнуудай, дэлхэйн, Европын чемпионууд энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадана.

— СССР-эй энэ чемпионат Москвада болохо Олимпиин XXII нааданай урда тээхи эгээл ехэ, һүүлшын шалгалта болохо юм. Тиимэһээ ороноймнай дуршэл шадабарай бүхы барилдаашадай эндэ амжалта туйлажа, олимпийскэ суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдахые оролдожо байһаниинь ойлгосотой, — гэжэ республикымнай барилдаанай федерациин түрүүлэгшын орлогшо, уласхоорондын категориин судья В. Е. Гармаев тиишэ ошохынгоо урда тээхэнэ хөөрэбэ. — Манай Буряад ороной хорёод барилдаашад энээндэ хабаадахаар хүлеэгдэнэ. Хэдэн хүбүүднай өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ дээгүүр һууги эзэлхэ аргатай...

Уласхоорондын классай спортын мастернууд: Европын чемпион Олег Алексеев, залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Борис Будаев гэгшэд яһала һайн бэлэдхэлтэй байна. Эдэнэр, үнэхөөрөшье, илажа гараха гү, али шангай һууринуудые эзэлжэ шадаха. О. Алексеевэй барилдадаг 82 килограммай шэгнүүртэ хэдэн бэрхэ спортсменүүд бии. Нэн түрүүн М. Арацилов, М. Маркович, Х. Зангиев, М. Калоев болон бусадые дүрдалтай. Нютагаймнай бэрхэ барилдаашан эдэнэртэй анамана тулалдажа, илалта туйлаха аргатай гэхэдээ хэтэрүүлнэ бэшэбди.

Б. Будаевай шэгнүүртэ—68 килограмм хүрэтэр — мүн лэ бэлигтэй бэрхэ олон спортсменүүд бии, тусхайлбал, олимпиин чемпион П. Пинигин, дэлхэйн чемпион М. Харачура болон бусадые эндэ нэрлэжэ болоно. Борис Будаев үндэр нэрэ зэргэтэй хүнүүдтэй һайнаар барилдаһан аад, хаа-яа һулашаг бэлэдхэлтэй спортсменүүдтэй тулалдахадаа, шүүгдэшэдэг байна. Мүнөө эдэ бүгэдые хараада абабал, дээгүүр һуурида гаража шадаха.

«Урожай» бүлгэмһөө спортын мастернууд Б. Дашинамжилов, М. Цыдыпов, Ц. Гулгенов, Н. Бураев, «Динамоһаа» В. Вострецов, «Трудовые резервы» бүлгэмһөө В. Гармаев, Б. Цыренгармаев, С. Галсанов, А. Лезнов, И. Гармаев болон бусад СССР-эй чемпионадта хабаадажа, республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалжа байна.

Уласхоорондын хэдэн мүрысөөнүүдтэ, тэрэ тоодо Монголой Арадай Республикада үнгэргэгдэдэг «Интернационал» гэжэ мүрысөөндэ илажа гараһан Б. Дашинамжилов, М. Цыдыпов, В. Вострецов гэгшэд ороной чемпионадта эрхим табанай тоодо оробол, уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргэхэ юм. Тиихэдэ спортын мастер Анатолий Лезнов хүндэшэг шэгнүүртэн соohоо шалгарха аргатай. Ушарынь юуб гэхэдэ, РСФСР-эй арадуудай спартакиадада тэрэ Европын чемпион М. Магомедовые, уласхоорондын классай спортын мастер М. Мирманишвилиие (Тбилиси) шүүһэн, Олимпиин хоёр дахин чемпион Иван Ярыгинтай уулзахадаа, диилэжэ ябатараа дүршэлгүйдэжэ, илагдашоо һэн. Тиимэһээ барилдаанай хибэс эгээл эрхимүүдые элирүүлнэ бэшэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион, Буряадай багшанарай институтай студент Борис Будаев (баруун гарһаа) барилдажа байна.

В. ПЛУТТЫН фото.

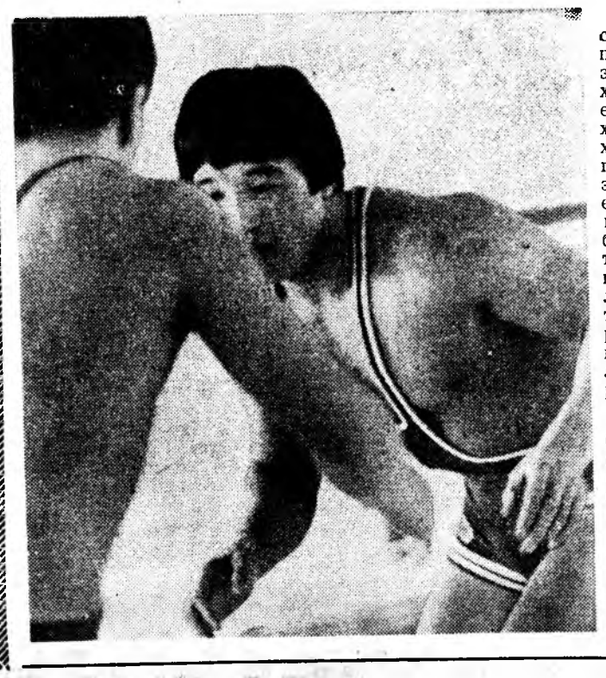

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» майн 10-да үнгэргэгдэнэн 19-дэхи тираж.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото». 1-дэхи шүүбэри: 19— академическэ һэлюурдэлгэ, 23 — хүнгэн атлетикэ, 31 —тамаралга, 37— мэргэн буудалга, 38— һур харбалга, 47 —бүмбэгэтэ хоккей, хүнгэлэлтэтэ шар — 5 — бадминтон.

2-дохи шүүбэри: 9—барилдаан, 10— уһан дээрэхи мотоорно спорт, 14 —волейбуер, 12 — уһан дээрэхи мотоорно спорт, 14 —волейбол, 26 — мотобол, 33 — регби, хүнгэлэлтэтэ шар — 44 — фигурна һолжоролго;

«36-һаа 5-ень тааха спортлото». 1-дэхи шүүбэри: 9 — уһанай пол, 14 — байдарка ба каноэ, 26 — самбо, 27 — табан зүйлэй мүрысөөн, 36 — шайбатай хоккей.

2-дохи шүүбэри: 11 — гимнастика, 17 —коньки, 24 —гарай бүмбэгэ, 28 —һур харбалга, 32 — фехтовани.

(ТАСС).

ТҮРҮҮШЫН УРИЛДААН

«Труд» бүлгэмэй спортсменүүд хабарайнгаа түрүүшын урилдаа үнгэргэбэ. Түрүүлэн эрэшүүл 5000 метрэй зайда урилдаа. Эндэ шэлэй заводой түлөөлэгшэ Евгений Миронов 15 минута 48,7 секунда харуулжа, түрүү һуури эзэлбэ. Тус заводой түлөөлэгшэ Николай Черепенко, модо болбосоруулдаг, мебель хэдэг комбинадай Виктор Трунев гэгшэд удаадахи хоёр һуури эзэлээ.

Эхэнэрнүүд 1000 метрэй зайда урилдаа. Зайгаа 3 минута 21,5 секунда соо галһан шэлэй заводой Нина Бессонова түрүүлжэ ерээ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые нарин сэмбын комбинадай түлөөлэгшэд — эгэшэ дүүнэр Наташа, Валентина Екимовскаянууд эзэлээ.

3000 метрэй зайда эдиршүүлэй дунда болоһон урилдаанда шэлэй заводой түлөөлэгшэд Валерий Шайдуров, Сергей Орлов, модо болбосоруулдаг, мебель хэдэг комбинадай Геннадий Налетов гэгшэд түрүүшын гурбан һуури эзэлжэ гараа. Басагадай дунда 3 километрэй зайда үнгэргэдэнэн урилдаанда Светлана Патрахина (шэлэй завод), Онохойн болон модо болбосоруулдаг, мебель хэдэг комбинадуудай Ольга Непомнящих, Альбина Фёдорова гэгшэд түрүүлһэн байба. Мүн энэ зайда урилдаһан аха наһатай басагадай дундаһаа нарин сэмбын комбинадай Елена Смолина, шэлэй заводой түлөөлэгшэд Елена Авдеева, Ирина Ермакова гэгшэд шалгарба.

Бага наһатай хүбүүд соohоо Пётр Смолин, Алексей Баннов, Игорь Григорьев, басагадһаа Лариса Протасова, Елена Островская, Лариса Авдеева гэгшэд эрхимлэнэн байна.

Хүнгэн атлетикын энэ урилдаанда үйлэдбэриин эмхи зургааануудай, техникум, училищинуудай зуугаад спортсмен хабаадаба.

Команданууд соohоо шэлэй заводой спортсменүүд түрүү һуури эзэлжэ, дамжуулгын кубогта хүртэбэ.

С. ЦЫМПИЛОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Партиин хурса зэбсэг» — түрүү бэшэг. «Үдэр бүхэнөө — үндэр ургасада» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Шэтын областиин, Яхадай АССР-эй, Буряадай АССР-эй ажалшадай 1980 оной январь—апрель һарануудай социалис мүрысөөнэй зарим тэды дүнгүүд. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Соведүүдэй ажабайдал. «Депутадуудай бүлэгүүдтэ түшэглэн» — Н. Попковой статья. Түрүү дүй дуршэл хэр нэбтэрүүлэгдэнэб? «Жилгражданстройдо» подрядна арга хэрэглэгдэнэ» — Е. Клементьевагай статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһан тематическа. Энэ хуудаһан ажалшадай редакцида эльгээһэн бэшэгүүдээр бүридхэгдэнэ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Хилын саанаһаа телетайпаар абтаһан һүүлэй һонин. Спортын һонин. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. Телевидениин программа, кинотеатрнуудай соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.55—Дамжуулгын программа. 8.00—«Время». 8.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.05—«Атланты и Кариатиды»— телевизионно олон серитэй уран һайханай фильмын 3-дахи сери. 10.35—«Залуушуулай адресууд». 11.35—Шэнэ һонин. 13.55—Дамжуулгын программа. 14.00—Шэнэ һонин. 14.20—**Бэеэ даанхай, демократическа Австриин һэргээн бодхоолго тухай гүрэнэй договорто гар табигдаһаар 25 жэлэй ойдо. «Австряар» —кинопрограмма.** 15.05 — «ПТУ-да ямар юумэндэ, яагаад һургадаг бэ?» — Бобруйска уран һайханай-промышленна училищи. 15.50 — «Шатарай һургуули». «Белая ладья». 16.20 — Горьковско авиазаводой арадай дуу ба хатарай ансамбль наадана. 16.30 — **«В И. Ленинэй образ совет уран зурагай искусствада».**

Улаан-Удэ. 17.00—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. 17.30 — «Уласхоорондын шэнжэлэл».

Москва. 17.45 — **«Олон миллионой ленинскэ университет». «СЭВ: транспортын шинжэгдээгүй асуудалнууд».** 2-дохи дамжуулга. 18.15 — **«Мүнөөдэр—түбн дэлхэйдэ».** 18.30 — «Картины Родины» — концерт. 18.45 — «Атланты и Кариатиды» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильмын 4-дэхи сери. 20.30 — «Время». 21.05 — **«Московские звезды» гэжэ фестивалнин түгэсхэлэй концерт. Съездүүдэй Кремлиин орденһоо дамжуулагдаха.** 22.30 — Шэнэ һонин.

САГАИ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Шиинг нойтон унахагүй. Баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 10—15 градус дулаан байха. Зарим газарта 20 градус хүрэтэр хадаа болохоор хүлэ

Улаан-Удэ хотодо тэйшэг байха. Шиинг орохогүй. Баруун-х секундын 7—12 мет тэйгөөр һалхилха. 1 градус дулаан боло

Майн 16—17-но нүүдтэ нэгэ сэлмэжэ бүрхэжэ байха. Май хура бороо орохогүй. майн 17-до республи зарим нютагуудаар наар бороо ороходо хо. Баруун тээһээ 7 — 12 метр хүс һалхилха.

Редакторай о И. Р-Д. ОЧИР

УНШАГТЫН ҺОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

ДЕЛЬФИНҮҮД ХЭР УХААТАЙБ?

Энэ асуудалда харюу ол хо таалаар японо шэнжэлэ шэд ушөө нэгэ алхам хэ Һүүлэй үедэ дельфинүүд х ной загаһашадта хохидол у руулдаг болоһон байна.

Далайн загаһа сохор бар даг районуудта дельфинүүд орожо һаад хэхэгүйн т тэдэндэ бэедэнь хоро хург гүй миил үргөөхэ зорилгот гоор тус тустаа 12 фута (арба шахуу метр) ута сагкануудые тусхай пласт каар хэжэ табяа юм.

Тиимэ киогүдые хэхын т ла тус тустань 75 мянг доллар гарагшалаа. Тэдэн нилээд ехэ газарта тар табуһан байгаа. Тэд дел финүүд тэдэ хэмэл кидуу нээнь огтошье айсагүй, х жуугаарнь һанаа амархан а рашадаг байба. Эрдэмтэд багсааһанай ёһоор, дельфину өөһэдынгөө ноhор хурса ганоор тэдэ кидүүдэй ам бэшэ, харин ямаршье ак гүй хэмэл юумэн гэжэ а һаар мэдээ ха юм.

ТОО ТОМШОГҮЙ

Газар дэлхэй дээрэ хорх шумуул хэр олон гэгш Энээндэ тоо харюу үгэх бэрхэтэй. Хорхой шумуу нуудай олонхинь айхаот жэжэхэнүүд байхаһаа гаа тэдэнэй зариманиинь «у наһатай», нүгөөдүүлнь гэл үдэрэй байдаг. Тиимэ тэдэнэй тоое ЭВМ-эрэ тоолохын аргагүй. Хэды т бэшье хорхой шумуулай багсаалан тухайлжа гараг байна. Англиин эрдэм эгээл иимэ тоо бүридхэл жэ туршаа. Газар дэл нюруугай дүрбэлжэн м бүхэндэ дунда зэргээр миллиард 760 миллион х хой шумуул, тэрээн д агаарта — 25 миллион, газарай хүрьһэн соо — 2 лион 225 мянган хорхой муул бии гэжэ тэдэнэр саана. Энээниинь бүхы га дэлхэйн дэбисхэртэ үсх үзэбэл, ямар болохоб! Т тэрээн дээрэ үнан соо б даг хорхой шумуулнуу тоололсохо хэрэгтэй. Ти бэл тоо томшогүй олон лохо байна.

АКУЛАҺАА АЙДАГ ЗАГАҺАН

Улаан далайда «Мо ула» гэжэ нэрэтэй баг загаһан бии юм. Энэ х гархан загаһан юугээрэ гардаг бэ гэхэдэ, эндэ соо исалжа байдаг арья акулануудһаа айдагүй. загаһые хурса хадхуурта бээньшье, хатуу бүхэ һаниинь ньшье абирдаг бэш рин тэрэнние акулын жархёо һаань, тэрэ дары соонь хоро хаяжархидаг. хэдэнь акулын үрэ ангайһан зандаа заараж шэлдөөд байшадаг.

Тэрэ загаһые биологуудтэ һонирхон шэнжэлжэ б хай. Тэрэнэй хорон хүнү ямаршье аюулгүй юм. М мэрээжэлтэд тэрэ хорон химическэ зүйлые шэнжэ үзэнэ. Хэрбээ тэрэ хор хэмэл аргаар буйлуулан гадаг болоо һаа, да арьяатан акулануудтай жалтатайгаар тэмсэхэ олдохо ушартай.

ЭГЭЭЛ ТОМО АМИТ

*Дэлхэй дээрэ хэзээ н ажамидарһан амитад со эгээл томонь ямар ю байгааб? Энээндэ гол т тодорхой харюу олдоо. лорадо штадта бэдэрэлгэ нэн американ палеонтоло эгээл тиимэ мантан томо танай яһа олоо. Энэнь хиозавр гэдэг амитан бо Тэрэ ямаршье хорхойто рогүй, ургамал ногоо ябадаг амитан байгаа